

Yasadıkça Eğitim

kasım /aralık 1994 sayı 37
25 000 TL. (KDV dahil)
ISSN: 1300 - 1277

● Eğitim ve Yaratıcılık

● Günümüz Eğitiminde Dramanın Yeri

● Okul Fobisi ● Öğrenme Alışkanlığı ● Çevre ve Eğitim

● Boşanmanın Çocuklar Üzerinde Olumsuz Etkileri

Bir Konu... Bir Görüş Talim ve Terbiye Kurulunun (TTK) Yapısı ve Çalışma Esasları Hakkında Bazı Düşünceler

Hasan DİNÇ
DPT Kalkınmada Öncelikli Yörelere
Eski Başkanı

2

İçinde kendilerini etkili olarak açıklama şansı verir.

Eğitim ve Yaratıcılık

Yrd. Doç. Dr. Nesrin KALE
Ankara Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Fakültesi

Yaratıcılık; daha önceden kurulmamış ilişkileri kurabilme böylece de yeni bir düşünce şeması içinde yeni yaşantılar, deneyimler, yeni düşünceler ve yeni ürünler ortaya koyabilme yetisidir.

4

Okul Fobisi

Psk. Şeila Yahya İLKBAHAR

Okul fobisi olan çocuğun temel kaygısı anne-babası tarafından terkedileceği veya korunamayacağı için dıştan gelen saldırganlığa kurban gideceğidir.

11

ÇEVRE VE EĞİTİM Global Pazarlamacılık- Çevre Koruma İlişkileri

Dr. Caner ZANBAK

20

Boşanmanın Çocuklar Üzerine Olumsuz Etkileri

Ümit ŞAHBAZ
A.İ.B.U
Eğitim Fak.
Araştırma
Görevlisi

Okul fobisi olan çocuğun temel kaygısı anne-babası tarafından terkedileceği veya korunamayacağı için dıştan gelen saldırganlığa kurban gideceğidir.

22

Oturduğunuz Sandalye Size Uygun mu?

Araş. Gör. Sibel CENGİZHAN
M. Ü. Teknik Eğitim Fak. Eğitim B.

Ergonomi, "Araç ve makinaların insan tarafından maksimum konfor, emniyet ve etkinlikle kullanılabilmesi için gerekli olan ve insanların bilimsel özelliklerine ait bilgilerin toplamıdır."

25

Günümüz Eğitiminde Dramanın Yeri

Tülay ÜSTÜNDAĞ
H.Ü. Eğitim Fakültesi Eğitim
Programları ve Öğretim Ana Bilim
Dalı

Drama, insanlara, yaşamını paylaştığı diğer kişilerle birlikte işbirliği içinde olma ve günlük durumlar

7

Nitelikli Sınıf Öğretmeni Yetiştirmede Burs Uygulaması

Yrd. Doç. Dr. Hüseyin KIRAN
Yrd. Doç. Dr. Hasan ERÇELEBİ
Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fak.
Öğr. Üyesi

Öğretmen yetiştiren kurumların niteliğini yükseltebilmek için hem öğrencilerini daha kaliteli olanlardan seçmek hem de öğretim elemanlarını daha kaliteli hale getirmek gerekmektedir.

16

VIII. Ulusal Psikoloji Kongresinin Ardından

28

Dizin

31

Yayınlar

32

Yaşadıkça Eğitim

sayı 37

Sahibi
KÜLTÜR HİZMETLERİ A.Ş.
Fahmettin AKINGÜÇ

Genel Yayın Yönetmeni
Bahar AKINGÜÇ GÜNVER

Yazı İşleri Müdürü
Dr. İlhami FİNDİKÇİ

Yayın Yardımcısı
Nuran PULLUKÇU ÇETİNOĞLU

Teknik Yönetmen
Kudret GÜVENÇ

Dizgi
Aynur TURA

Montaj
Zafer UZUNTÜRK

Fotoğraflar
Temel YİRMİBEŞ
Çetin ÖZER / Coşkun İPEK

Renk ayırımı ve film çıkış
Filmon Ltd.Şti.

Baskı ve Cilt
Çınar Ofset

Yapım/Yönetim
YA/BA A.Ş.
9.-10. Kısım
34 750 ATAÖY/İSTANBUL
Tel: 0(212) 559 04 88
Fax: 560 47 79

©
Kültür Koleji Yayınları
ISSN: 1300 - 1277

Her türlü yayın hakkı
KÜLTÜR HİZMETLERİ A.Ş.'ne aittir.
Akademik kurallar çerçevesinde,
kaynak gösterilerek dergide yer alan
yazılardan yararlanılabilir.

Fiyatı
25 000 TL. (KDV Dahil)
KKTC için 45 000TL. (KDV Dahil)

Abone koşulları
Yıllık (6 sayı için) 130 000 TL.
Abone ücretleri için;
Yapı Kredi Bankası Bakırköy Şubesi
Hesap No: 2888-6
Yaşadıkça Eğitim
ya da
Posta Çeki Hesap No: 475 009

kasım / aralık 1994
sayı 37

YAYINCIDAN OKURA

Merhaba Değerli Okuyucularımız,

1994 yılının bu son sayısı ile sizinle olan beraberliğimizin 9. yılını doldurmuş bulunuyoruz. 1986'dan beri yayımlanmakta olan **Yaşadıkça Eğitim** dergisi olarak amacımız anne-babalara, öğretmenlere, gençlere ve tüm eğitimcilere psikoloji, eğitim, davranış bilimleri ve benzeri alanlardaki en yeni bilgileri aktarmak, kuramsal ve uygulama ağırlıklı çalışmaları bileştirerek sunmak, konularla ilgili yerli ve yabancı akademisyenler ve uzmanlar arasındaki iletişime katkıda bulunmaktır. 1995 yılında hedefimiz daha çok sayıda okura ulaşarak bilgi alışverişini gerçekleştirmek ve ülkemizde eğitim alanında yaşanan sorunların tartışılmasına olanak sağlamaktır.

Bilindiği gibi ülkemiz eğitim alanında birçok sorunlarla yüzyüzedir. Bunların çözülebilmesi, düşünülen projelerin, yapılan çalışmaların bir kurum tarafından düzenlenmesiyle gerçekleşir. Eğitim alanında "**yeniden yapılanma**" çalışmaları düşünülen projelerden biridir. Bu tür projeleri ve "milli eğitim politikasını" **Talim ve Terbiye Kurulu** saptamaktadır. Bu sayımızda DPT Kalkınmada Öncelikli Yörelere eski başkanı **Hasan Dinç**'in Talim ve Terbiye Kurulunun yapısı ile ilgili düşüncelerini "**Bir Konu Bir Görüş**" köşemizde tartışmaya açıyoruz. Amacımız ülkemizde eğitim alanında yaşanan sorunlara bir ışık tutarak, eğitime katkıda bulunmaktır.

Ayrıca bu yöndeki çalışmalarımıza 33. sayımıza gönderdiği demeç ile destek veren Cumhurbaşkanımız Sayın **Süleyman Demirel**'e teşekkür ediyoruz.

Bu sayımızda **Yard. Doç.Dr. Nesrin Kale**'nin **Eğitim ve Yaratıcılık, Tülay Üstündağ**'ın **Günümüz Eğitiminde Dramanın Yeri**, **Yrd. Doç. Dr. Hüseyin Kıran** ve **Yrd. Doç.Dr. Hasan Erçelebi**'nin **Nitelikli Sınıf Öğretmeni Yetiştirmede Burs Uygulaması**, **Araş. Gör. Sibel Cengizhan**'ın **Oturduğunuz Sandalye Size Uygun mu?** başlıklı yazılarını bulabilirsiniz.

"**Yaşam boyu öğrenme**", "**kendini geliştirme**", "**sürekli gelişme**" hızla değişen zamana uyum sağlayabilmemize yardımcı olabilecek anahtar kavramlardır. **Dr. İlhami Fındıkçı**, **Öğrenme Alışkanlığı** başlıklı yazısında bu kavramları irdeliyor ve bizlere günlük yaşamda kendimizi geliştirebilmenin yollarını gösteriyor.

Özellikle anne-babaların ilgisini çekebileceğini düşündüğümüz bir başka konumuz da **Psk. Şeila Yahya Ilkbahar**'ın hazırladığı **Okul Fobisi** başlıklı yazısıdır. "Okula gitmek istemeyen çocuğuma nasıl yardımcı olabilirim?" sorusunun yanıtını bu yazıda bulabilirsiniz.

"**Çevre ve Eğitim**" köşemizde yazarımız **Dr.Caner Zambak**, **Global Pazarlamacılık-Çevre Koruma İlişkileri** konularına değiniyor.

Yaşadıkça Eğitim dergisi olarak ülkemizde gerçekleştirilen etkinlikleri izlemeye ve sizlere aktarmaya devam ediyoruz. 21-23 Eylül 1994 tarihleri arasında İzmir'de gerçekleştirilen **VIII. Ulusal Psikoloji Kongresinin** değerlendirilmesini dergimizin sayfaları arasında bulabilirsiniz.

1995 yılında da dergimizde siz değerli okuyucularımızın istek ve eleştirileri doğrultusundaki konulara yer vereceğimizi duyurarak yeni yılınızı kullarız..

Saygılarımızla.

Talim ve Terbiye Kurulunun (TTK) Yapısı ve Çalışma Esasları Hakkında Bazı Düşünceler

Hasan DİNÇ

*DPT Kalkınmada Öncelikli Yöreler
Eski Başkanı*

1- Toplum hayatındaki gelişmeler hızlı olduğu zaman her konuya ilişkin yasal uygulamalar daha sık aralıklarla yeniden gözden geçirilmek durumundadır. Aksi halde yasal uygulamalar kalkınabilmek için bir araç olmaktan çıkar, bir ölçüde engel olmaya başlar. Bu düşünce çerçevesinde Talim Terbiye Kurulu'nun oluşum biçimi ve çalışma esaslarının gündeme getirilmesinde yarar görülmektedir.

2- Bugünkü yapısı ile (Milli Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun, Kanun No: 3797) bu Kurul Milli Eğitim Bakanlığının Merkez Teşkilatı içinde yer alan sabit bir hizmet birimi statüsündedir. Kurul üyelerinde (Başkan dahil 16 kişi) öğretmen özgeçmişine sahip olma vasfı aranmaktadır. Üyelerin tayinleri üçlü kararname çerçevesinde gerçekleştirilmektedir.

3- Önümüzde hızla gelişen, büyüyen, sanayileşen ve ihtiyaçları çeşitlenerek artan 60 milyonluk bir Türkiye var. Problemlerinin büyüklüğü ve boyutu da giderek sorumluluk mevkiinde olan herkesi fazlaca meşgul etmektedir. Nüfusunun büyüklüğüne, potansiyel kaynaklara ve ekonomik anlamdaki gelişmelere rağmen sorunların varlığı ciddi bir şekilde hissediliyorsa, bir eksikliğin, bir yanlışlığın varlığını kabul etmek durumundayız. Herşeyden önce çalışma yaşındaki nüfusun tamamı devreye sokulamamakta, devrede olanlardan ise verimli çalışmalar elde edilememektedir. Diğer bir ifade ile toplumun, ekonominin emrine verilmemektedir. Tatmin edici olmayan bu sonuçlarla, insanlarımızın kazandırdığımız nitelikler ve beceriler arasında sıkı bir ilişki bulunduğunun inkar edilemeyeceği açıktır. Burada şunu anlatmak istiyoruz, topluma halen enjekte edilen insan ile çağdaş toplumun istediği insan tipi arasında farklar olmamalıdır. O halde eğitim sistemi, çağdaş kişiliğin bütün niteliklerini bünyesinde toplayan insan kitlesinin daha mükemmel bir tarzda yetişmesine zemin hazırlamalıdır.

4- Bu düşüncelerle şuraya varmak istiyoruz. Hızla gelişen ve değişen dünya şartları karşısında Türkiye'nin bundan sonra daha nitelikli kuşaklara olan ihtiyacı giderek artacaktır. Mevcut eğitim sisteminin tanımlanan yeni ihtiyaçları karşılama açısından (İlk ve orta öğretim) yeterli olduğuna inanılmaktadır. Ayrıca TTK'nca yerine getirilen görevlerin şimdiye kadar olduğu gibi sadece Milli Eğitim Bakanlığının sorumluluğu çerçevesinde yürütülmesinin doğru olduğuna inanmak ta mümkün değildir. Eğitim ve öğretimden sorumlu kurumlar artık eğitimi kendi tekellerinde görmemelidirler. Eğitim politika ve yönlendirmeleri devlet politikası şeklinde düzenlenmek zorundadır.

5- Bazı uzmanlık okulları hariç eğitim ve öğretim fonksiyonlarının Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yerine getirilmesi doğaldır, bunun tersi elbetteki düşünülemez. Bu bir icra fonksiyonudur. Ancak TTK'nca şu anda üstlenen görevler ve sorumluluklar (eğitim-öğretim programları, ders kitaplarının tasdiki v.b.) farklı karakterdedir. Bu görevler bir bakanlığın görev ve sorumluluklarını aşmak durumundadır. Diğer bir ifade ile TTK'nca ifade edilen görevlerle ortaya bir şablon konmaktadır ve bu şablonla bir anlamda toplumumuzun ihtiyaç duyduğu insan tipi belirlenmektedir. Bu yaklaşımı doğru kabul edersek, böylesi bir görevin tek bir bakanlığın dışında bir platformda icra edilmesi gerektiği düşüncesi ile karşı karşıya geliriz.

6- Özet olarak şu modelin tartışma gündemine getirilmesinde yarar görülmektedir:

a) TTK, Milli Eğitim Bakanlığı dışında ve YÖK modelindeki gibi bir yapıda kurumsallaşmalıdır. Kurulda ilgili kamu ve özel sektör kurum ve kuruluşlarının temsil edilmeleri sağlanmalıdır. Kurulun çalışmaları araştırma, planlama, programlama ve yönlendirme faaliyetlerinde ağırlıklı olacaktır. Uzun vadeli bir plan perspektifi içinde eğitim ve öğretim faaliyetleri sürekli bir inceleme altında bulundurulacaktır. Bütün çalışmaların temel hedefi, içinde bulunulan çağa uyumlu refah toplumuna ulaşmayı sağlamaktır, bunun aracı ise sağlıklı, yüksek vasıflı, becerili nesillerdir. Önerilen bu modelde, planlama ve karar mekanizmasının demokratik ve etkin bir şekilde işleyeceğine olan inancımız tamdır.

b) Böylesi köklü bir model önerisi benimsenmediği takdirde, mevcut yapı içinde üyelerin mesleki kompozisyonları itibariyle bir değişikliğin acilen yapılması gerekli görülmektedir. Örneğin bu kurulda Milli Savunma Bakanlığı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Devlet Planlama Teşkilatı, Odalar Birliği gibi kuruluşların temsil edilmeleri gerekli ve faydalıdır. Sonuçta böylesi ağır bir görev ve sorumluluk tek bir kuruluşun bu ve/veya tek bir meslek sınırının üzerinden alınmış olacak, eğitim ve öğretimin planlanması ve yönlendirilmesi daha etkin ve çağcıl olacaktır.

7- Her malın, her malzemenin ve her ürünün mükemmelleşmesine yönelik yapıcı eleştiriler, üretenden çok onu yoğun ve istikrarlı bir şekilde kullandıktan gelir. İnsan için de böyle düşünmenin hatalı olmayacağı düşüncesiyle bu modeli öneriyoruz. Örneğin toplam nüfusumuzun yüzde 50'sini, yani erkek nüfusun tamamını kısa veya uzun sürelerle bünyesinde bulunduran Milli Savunma Bakanlığı görüşlerinin sözü edilen kurul modelinde büyük bir değer taşıdığını kabul etmek durumundayız.

8- Bu kadar hassas bir konuyu tartışma gündemine getirmek istiyorsak, bazı soruların cevabına da hazır olmak zorundayız. Türkiye'de eğitim ve öğretimin planlanması yapılmamaktadır, diye bir yanılğı içinde olmak istemiyoruz, tam tersine bu görev gereğinden fazla kuruluş tarafından yerine getirildiğinden alınan sonuçlar da tatminkar olamamaktadır. Kamu hizmetlerinde görevler asıl sahiplerini bulamayınca koordinatör kurumların sayıları giderek artmaya başlar ve hizmetlerde aksamalar görülür. Özetle şunu söylemekte yarar görüyoruz: Ekonomisi, siyasal ve sosyal gelişmeleri, bölgesel gelişmeleri ve dünya ile olan ilişkileri bakımından Türkiye sıkıntılı bir ülke durumuna girmiş durumdadır. Gençliğin gündeminin de olması gereken şekilde dolu olduğunu söylemek de hayli zor. Bütün bu sıkıntıların çıkış noktası vardır. Daha yetenekli, daha nitelikli, daha heyecanlı ve daha inançlı insanlarla, kadrolarla bunu aşmak daima mümkündür. Kalkınmanın, gelişmenin ve beraberce refahı yakalamanın yolu buradan geçer. İçinde bulunulan sıkıntının yegâne sebebi budur demek de istemiyoruz. Ancak sanıyoruz bu ana sorunun ciddiyetini beraberce kabullenmek durumundayız. Var olan pek çok sorun ise, bu ve benzeri ana sorunların türevleridir.

Eğitim ve Yaratıcılık

Yrd. Doç. Dr. Nesrin KALE

Ankara Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Fakültesi

Yaratıcılık; daha önceden kurulmamış ilişkileri kurabilme böylece de yeni bir düşünce şeması içinde yeni yaşantılar, deneyimler, yeni düşünceler ve yeni ürünler ortaya koyabilme yetisidir.

Yaratıcı düşünme nedir? Yaratıcı düşünme, sezgi yoluyla kavramak, tasavvur etmek (kurgulamak-spekülasyonlar yapmak), soru-sormak, analiz ve sentezler yapmak, problem çözmek, eleştirmek, orjinal çözüm ve bilgi üretmek gibi düşünme süreçlerini kapsayan bir düşünme biçimidir. Genellikle sanatçılara ve bilim insanlarına yakıştırılan bir yeti olarak düşünülse de, yaratıcılık her insanda oluşturulabilecek, yaşam içinde; insan ilişkilerinde geçerli olacak genel düşünme süreçlerinden ve davranışlarından biridir ve eğitim yoluyla geliştirilip mükemmel bir yeti haline getirilebilir.

▼ Yaratıcılık süreci, tüm duyuşsal ve düşünsel etkinliklerde, her türlü uğraşın içinde vardır; başka deyişle insan tarafından tamamlanmış her işte yaratıcılık temel bir ögedir. Yaratıcılık kavramını bir çok düşünür çeşitli şekillerde tanımlamıştır: Sözcü Erika Landau'ya göre **yaratıcılık**; "daha önceden kurulmamış ilişkileri kurabilme böylece de yeni bir düşünce şeması içinde yeni yaşantılar, deneyimler, yeni düşünceler ve yeni ürünler ortaya koyabilme yetisidir". Torrance'a göre de, "**boşlukları, rahatsız edici ya da eksik unsurları sezip, bunlar hakkında düşünceler geliştirmek,**

varsayımlar kurmak, bunları sınamak, sonuçları karşılaştırıp değiştirmek ve yeniden sınamaktır, yaratıcılık".⁽¹⁾

▼ Yaratıcılığın tanımlarına bakıldığında bu düşünce biçiminin, küçük yaşlardan itibaren aile, çevre ve okul eğitimiyle birlikte oluşturulup aşama aşama mükemmelleştirilebileceği açıktır. Bununla birlikte gerek ailede gerekse eğitim kuramlarında yaratıcılık olgusunu temel alan bilinçli bir eğitimden, hazırlanacak uygun çevre koşullarıyla, çocuk ve gençlerle ebeveynlerinin, öğretmenlerinin kuracağı öncelikle sevgi dolu, sağlıklı yani baskıcı, köreltici, engelleyici olmayan nitelikli bir iletişimden geçmektedir.

▼ Zorlamanın olduğu yerde bıkkınlık ve sevgisizlik duygulanır. Bu nedenle hem aile içindeki hem de eğitim kurumlarındaki öğretimde çocuklarda öğrenmeye, derslere, okula karşı bir bıkkınlığın ve nefretin oluşmasını istemiyorsak, öncelikle onlarda öğrenme sevgisini ve ilgisini, çevredeki herşeyi merak etmeyi; soru sormayı sürekli bir davranış haline getirmemiz gerekir; çünkü bu temel motifler yaratıcı düşünme ve davranışların ön koşullarıdır.

Beyin Cimnastiği ve Yaratıcılık:

Beynin sol ve sağ yarısı farklı işlevler yüklenmiştir. **Sol yarı** (sol beyin); okuma-yazma, hesap ve ayrıntıların irdelenmesi gibi analitik işlevleri yerine getirir; tipik bir kuramcıdır; geniş bir sözcük hazinesi vardır. Çabalarında inatçı ve enerji doludur; olayların sonucunu önceden kestirebilir. **Sağ yarı** (sağ beyin) ise, mimiklerle konuşur, jestlerle kendini ifade eder. Resim ve şekilleri çok iyi anlayıp, sinyalleri başarılı bir şekilde ayırır; sol beynin tersine soyut kavramlarla uğraşmaz, ayakları yere basar. Uygulamalı (pratik) olaylara yöneliktir. Duygu dünyasının, güzel sanatların hazine odasıdır adeta. Konuşmada nüktedanlık, iş ve ya da sözgelimi bale izlerken veya bir müzik parçası dinlerken duyulan derin haz gibi duygularla yüklüdür. Sol beyin olayları tündengelimle, oluş sırasına göre sağ beyin ise tümevarımla, bir defada bütün olarak inceler.

İnsanların 1/3'ünde beyin yarımküreleri arasında kesin bir görev bölümü yoktur. Görev bölümü erkeklerde daha belirgindir. İnsanlar yaşlandıkça iki yarımküre arasındaki görev farkı azalmaya başlar.

İnsandan insana değişen beynin bu temel fonksiyonlarının nasıl geliştirileceği uzmanların araştırma konusu olup, bu araştırmaların beynin gizemli ve çok detaylı bir yapısı olması nedeniyle yıllarca süreceği açıktır. 80'li yıllarda beyin hakkında bilinenlerin hızla artması nedeniyle bilimsel gerçeklerin ışığında beynimizi nasıl kullanacağımızı öğrenebilmekteyiz. Ama maalesef bu mükemmel organımızı en verimli şekilde nasıl kullanacağımızı genellikle bilmemekteyiz. İşte bunun için de işe, beyni daha fazla nasıl uyarabiliriz sorusuyla başlanmalıdır. Bu uyarımla beyin hücreleri arasındaki ilişkileri ve bu ilişkilerin niteliğini artırmak olası olup, beynin bu fonksiyonuna da beyin cimnastiği adı verilebilir. Yaratıcı bir zekaya sahip olmanın temel şartıdır bu beyinsel cimnastik. Bazı uzmanlarca beyin cimnastiği; ileri beyin aktivitesi, problem çözme ve yaratıcı düşünce olarak genelleştirilmektedir. Uzmanların kimine göre de bu bilimsel bir kavram olmayıp, beynin işlevini niteleyen doğru bir kavramdır. Bu işlevle ilgili bazı somut örnekler verirsek: sözgelimi grup aktivitelerine katılıp düşünce ve eleştiri üretmek, öz-

gürce tartışmak bir beyin cimnastiğidir. İnsan olmaya çalışmak: kaba kuvveti kontrol altında tutmayı öğrenmek, sürekli sorular sormak, araştırmacı olmak, müzeleri gezip yeni eserler görerek onları yorumlamak da bir beyin cimnastiğidir.

Nasıl cimnastik ile insan bedeni form tutuyorsa, beyin de bilinçli olarak çalıştırılarak kısaca beyne çok uyarıcı sağlanarak ve bu uyarıcıları kullanma yöntemi öğretilerek daha verimli kılınabilir. Yaratıcı zekaya sahip bir beyin oluşturmak için beyne ne zaman, ne kadar ve hangi yollarla uyarıcı gönderileceği bir uzmanlık işi olduğundan gerek ebeveynlerin gerekse eğitimcilerin ve program yapımcılarının bu uzmanlık alanıyla işbirliği halinde olmaları ya da uzmanlar eliyle özellikle ebeveynlerin ve öğretmenlerin bu konuda sık sık uyarılması gereklidir. Örneğin beynin uyarılmasında eğitimde yapılan yanlışlardan biri, sol ve sağ beyne dengesiz bir şekilde ve çocuğun yeteneklerini hesaba katmaksızın uyarıcı pompalanmasıdır. Bu da zihni sağlıksız olarak bilgi depolamaktan başka işe yaramayıp çocukların / gençlerin yeteneklerini bastırıp gün ışığına çıkmasını; yaratıcılığı engellemekte sonuç olarak da öğrenme merakını ve sevgisini öldürmektedir.

Tek Yönlü Eğitim Yaratıcılığı Öldürüyor:

Çocukları belli bir eğitime zorlamak, onların yeteneklerinin eşit biçimde gelişmesini engellemektedir. Sözgelimi, matematik derslerinin yoğun olması sadece sol beynin

Çocukları belli bir eğitime zorlamak, onların yeteneklerinin eşit biçimde gelişmesini engellemektedir.

gelişmesini sağlarken bu durum, yetenekleri beynin sağ küresinde yoğunlaşan çocukları olumsuz olarak etkilemektedir. Bu nedenle ilk ve ortaöğretimde eğitim programları hazırlanırken asimetrik işlevleri bulunan beynin iki yarısı arasında bir denge/eşitlik sağlanmasına özellikle dikkat edilmeli; zihinsel potansiyelin geliştirilmesi ve kişiliğin; yeteneklerin özgürce geliştirilmesi ilkesinden hareket edilmelidir.

Bunun için eğitimin, beynin sadece sol yarısına seslenen, duygu dünyasını içeren sağ yarısını ihmal eden görüntüsünün ivedilikle değiştirilmesi gerekmektedir. Öncelikle de ev ve çevre ortamları özgür ve demokratik olmalı, ilk ve ortaöğretim programları öğrencilerin hem problem çözme, analiz-sentez, eleştiri ve yorum yapma yeteneklerini hem de müzik, resim, edebiyat gibi güzel sanatlara olan ilgisini; yeteneğini geliştirecek şekilde bol miktarda görsel, işitsel uyarıcılarla zenginleştirilerek ve öğrencinin katılımı ile yeteneklerini ilke edinen demokratik bir eğitim anlayışla düzenlenmelidir. Çünkü beyin aslında işlevleri birbirini tamamlayan bütünsel bir yapıya sahiptir ve yaratıcılığın gelişimi de beynin bu bütünselliği göz önünde tutularak dengeli bir şekilde uyarılmasına bağlıdır.

Artık dünyada bu temel sorunlara bağlı olarak eğitim kurumlarına büyük bir tepki olduğundan bir çok ülkede aileler (örneğin 1990'lı yıllarda İngiltere'de 5 bin aile, ABD'de 1.5 milyon aile) sistemden daha iyisini evlerinde gerçekleştireceklerine inandıklarından çocuklarını okula göndermeyip, evde eğitmektedirler. (3) Tabii bunun

önemli ve yararlı bir sonucu; çocukların ilgi alanlarına giren konularda yoğunlaşma şansına sahip olmalarıdır.

Çocukların düşünsel ve davranışsal yaratıcılıklarını köreltmek için özellikle ebeveynlerin aceleci bir tutumla çocuklarını henüz daha küçük yaşlardayken **©bencil©**, **©cimri©**, **©babasına çekmiş©**, **©ne yapsa yarıda bırakıyor©** şeklindeki ifadelerle etiketlemeleri de gerekir; çünkü ebeveynlerin çocuklarda gördükleri bu davranışlar yaşının getirdiği doğal niteliklerdir (**©Doğal yetersizliklerdir©**) ve bunlar her zaman kalıcı olmayıp aile, çevre ve eğitimin etkisiyle değişebilmektedir. Yetişkinler çocukların bir yetişkin gibi düşünmesini ve davranmasını; olgunluk göstermesini ya da toplumsal normlara uygun bir kişilik oluşturmalarını beklerken onların doğal niteliklerini, özbenliğini gözardı ederek bir anlamda yeni, değişik davranışlar sergileyerek kendilerini yaratmalarını da engellemiş dolayısıyla onlarla sağlıklı bir iletişim kurmuş olmaktadır.

Sağlıklı bir zihinsel ve yeteneksel gelişim konusunda eğitim sistemimizin ilk ve ortaöğretim basamaklarında program ve öğretim yöntemleri boyutunda çok önemli yanlışlar ve eksikler bulunmasının yanısıra yüksek-öğretim basamağına gelen gençleri adeta eleme sistemi haline gelen üniversite sınav sistemi de pek çok aksaklık içermektedir. Yüksek Öğretim Kurulu (**YÖK**), Devlet Planlama Teşkilatı (**DPT**) ve Milli Eğitim Bakanlığı tarafından ortak hazırlanan bir rapora göre adayların yüzde 45'i asgari bilgi düzeyinden yoksun oldukları için birinci basamak sınavında elenmektedir. Bu tip bir sınav öğrencinin akademik yeteneklerini ölçmede bir kriter sağlamakla birlikte tek belirleyici olmamalı, bu puanlamanın yanısıra sözelimi öğrencinin ortaöğretimdeki başarısı ve ders programı dışındaki uğraş ve merakları da değerlendirmede aynı derecede rol oynamamalıdır.

Sonuç olarak, yaratıcı zihinler oluşturup, yaratıcılığı geliştirme; aile ve gündelik yaşam çevresinden başlayıp eğitim sürecinde mükemmelleştirilebilecek ve beyni en iyi kullanma yollarının öğretimiyle de yaşam boyu sürdürülebilecek bir olgudur.

Günümüz Eğitiminde Dramanın Yeri

Tülay ÜSTÜNDAĞ

H.Ü. Eğitim Fakültesi Eğitim
Programları ve Öğretim Ana Bilim Dalı

***Drama, insanlara, yaşamını
paylaştığı diğer kişilerle birlikte
işbirliği içinde olma ve günlük
durumlar içinde
kendilerini etkili olarak***

Drama önemli bir öğrenme yoludur. İnsanın bireysel ve toplumsal sorunlar üzerinde düşünmesine yardım etmenin bir yolu da dramadan geçer. Drama aracılığıyla olaylar ve durumlarla bunların arasındaki bağlantılar kolayca öğrenilebilir. Dramada insanlar, bilgi ve yaşantıları üzerine, hayal ettikleri bir dünyayı yaratırlar (O'Neill ve Lambert, 1989, 11). Böyle bir dünyayı yaratma ve bunu başkalarına yansıtma ile insanlar, kendilerini ve içinde yaşadıkları gerçek dünyayı kolayca anlayabilirler.

Drama bir iletişim biçimi olduğu için yaşamın merkezinde bulunur. Drama, insanlara, yaşamını paylaştığı diğer kendilerini etkili olarak açıklama şansı verir (Mc Gregor, 1976, 106). Drama ile birey kendini ifade edebilme yanı sıra; karar verme ve yaratıcı olma konularında sürekli araştırmacı ve gelişimci bir kimlik kazanır, kendisi ile barışık ve en önemlisi açık bir kişilik sahibi olur (Levent, 1993, 126).

Bunun yanında drama; bir durumda başkalarının duygularını öğrenmek ve kendini başkalarının yerine koymak için insana güç verir. Courtney, belli durumlarda kendini bir başkasının yerine koymanın ve hayal et-

menin, psikolojik ve görsel açıdan önemli bir yaşantı olduğuna inanmakta, bu etkinliğin eğitimsel değeri olduğunu savunmaktadır (Courtney, 1980, 111).

Yaşantıdaki gerçek anlamları bulmak için bireye yardım etme süreci olan eğitim, öğrenme ve öğretmeyi içerir. Böyle bakıldığında drama, "öğrenme" için kullanışlı bir araç olabilir. Bu yüzden, eğitim ve drama, öğrenme sürecinde birbiriyle yakından bağlantılı ve birbirine benzer amaçlar içeren iki kavram olarak kabul edilir.

Eğitimde drama; bir sözcüğü, bir kavramı, bir davranışı, bir tümceyi, bir düşünceyi, bir yaşantıyı ya da bir olayı, tiyatro tekniklerinden yararlanarak, oyun veya oyunlar geliştirerek canlandırmaktır. Bu canlandırmanın gerçekleştirilebilmesi için, grup içinde daha küçük gruplarla tartışarak düşünce alışverişi yapma, değerlendirme, yargılama, eleştirme gibi düşünsel boyutta çalışmaların yapılması da gereklidir (San, 1991, 1).

***Eğitimde drama;
bir sözcüğü,
bir kavramı,
bir davranışı,
bir tümceyi,
bir düşünceyi,
bir yaşantıyı ya da
bir olayı, tiyatro
tekniklerinden
yararlanarak,
oyun veya oyunlar
geliştirerek
canlandırmaktır.***

Geleneksel eğitim; bireyi, eğitim programının, merkezinin dışında tutar. Ancak, bireyi merkeze alan günümüz eğitim yaklaşımı; çocukluk döneminden başlayarak çevresindekileri taklit eden, böylece yeni durumlara uyum gösteren, diğer bir deyişle oyun oynama gereksinimini sona erdirmeyen "bireyi" temele alan yaklaşım demektir. Birey merkezli eğitimin, konu merkezli eğitimden farkı insanın oyunlar oynaması ya da izlemesi ile ilgili olan bir süreç olarak görülmesidir (Bolton, 1985, 152). *Oyun, öğretmenin yardımcısı ve aracı durumuna getirilirse öğretim bir o kadar etkili, verimli ve kalıcı olmaktadır* (Üstündağ, 1988, 58). *İşte bu yönüyle drama, eğitim için, oyunla sürdürülen bir etkinliktir ve bu özelliği ile eğitimin yaşamsal bir parçasıdır.*

Dramaya eğitimde yer vermenin ilk yararı, eğitimin hedeflerinden olan bireyin kendini gerçekleştirme için birlikte çalışma ve sorumlulukları paylaşma fırsatını vermesidir.

Toplumun önemli kurumlarından biri olan okulda, çocuklara insanlar arasındaki etkileşimde gerekli olan davranışların kazandırılması amaçlanır. Çocuklar okula ilk başladıklarında, bilişsel ve duyuşsai olarak evlerinde öğrendiklerinden çok daha fazla bilgi edinecekleri bir ortam ile yüz yüze gelirler (Verrior, 1985, 181). Bu sırada çocukların çeşitli güçlükleri olabilir. İşte onların bu güçlükleri hakkında bilgi sahibi olan bir öğretmen, onları rahatlatmak için dramadan yararlanabilir. Rahatlatma amacıyla dramayı kullanırken, öğrenciler kendi duygularını yorumlayabilir, birlik-

te çalışmayı öğrenebilir ve problemlere yaratıcı çözümler bulabilirler.

Günümüz eğitimi yalnızca sınıfta olup bitenlerle sınırlı olmadığından bir eğitim programıyla ve bir grup içinde yürütüldüğünde dramayı doğrudan içerir. Eğitimdeki yeni yaklaşımlar, öğretmenlerle öğrenciler arasındaki karşılıklı ilişkilerde, problem çözme sürecindeki aşamaları gerçekleştirdiği ve eleştirel düşünmeyi sağladığı için dramayı önemli görmektedir (Philbin ve Myers, 1991, 180).

Bunun yanı sıra öğretmenler drama etkinliklerinden yararlanmaları için eğitilebilirler ve görevli oldukları okullarda, değişik yaşantılar aracılığı ile öğrencilerin kendilerini güvenli hissetmelerini sağlayabilirler (Dodd ve Hickson, 1977, 128). Tom Stabler de okulda dramayı, eğitim programındaki tüm davranışları ve bu davranışların kazandırılması için belirlenen etkinlikleri birbirine bağlayan bir özelliğe sahip olarak görmektedir (O'Neill ve Labert, 1989, 17).

Dorothy Heathcote'a göre, okulda bütün dramatik etkinlikler bir devamlılık içinde sürdürülür. Öğretmenin bir sınırdan içinde bulunduğu önemli koşulları ve temel gereksinimleri dayanak alarak dramanın uygun olan çeşidini seçmesi ve uygulaması bunun bir örneği olarak verilebilir (Heathcote ve Herbert, 1985, 178).

Eğitimde Dramanın Özellikleri

Eğitimde dramanın sahip olduğu pek çok özellik vardır. Bu özellikler değişik başlıklar ile aşağıdaki gibi sıralanabilir:

Hayal Gücü ve Yaratma: Hayal gücü ve yaratma dramada başlıca öğelerdir. Bu kavramlar belli durumlar karşısında insanların nasıl hissettiğini ve nasıl davrandığını anlamaya ışık tutar.

Oyun: Oyun, kişiliğin gelişimi sürecinde diğer insanlarla paylaşarak ve onları taklit ederek gerçekleştirilen en önemli etkinliktir.

Dramanın Sosyal Görünüşü: Drama bireyin sorunların çözümü için çaba göstermesine, duyarlılığını artırma yoluyla çözüme katılmasına ve diğer insanlarla paylaşmasına, yaşamak için nasıl bir dünya istediğine karar vermesine yardım eder.

Drama Yoluyla Yaratıcı Problem

Çözme: Drama bireylerin üzerinde birlikte çalışarak bir problemi çözebildikleri ve birlikte kendi çözümlerinin yaratabildikleri sosyal bir süreçtir.

Gösteri: Dramatik etkinliklerin amacı izleyiciye göstermek değildir ve her zaman izleyici önünde sergilenmeyebilir. Ancak dramatik etkinliklerin sergilenmesi durumunda, bireyler için onların başkalarıyla iletişim kurmasını kolaylaştırıcı bir rol oynar.

Eğitimde Dramanın Yararları

Dramaya eğitimde yer vermenin ilk yararı, eğitimin hedeflerinden olan bireyin kendini gerçekleştirme için birlikte çalışma ve sorumlulukları paylaşma fırsatını vermesidir. Eğer birey kendini gerçekleştirebilmişse, yaratıcı, dürüst, iletişime açık ve bağımsız olabilir.

Dramada bireyler, kendi geçmiş yaşantılarında kazandıkları kavramların anlamıyla, anladıkları düzeyde etkin olarak karşı karşıya gelir. Bu yüzden, her drama etkinliği bireylere yeni yaşantılar ve yeni görüşler sağlar. Bu çeşit bir etkinliğin sonucunda bireyin kendini gerçekleştirme sağlanabilir.

Hem öğretmenlerin hem de öğrencilerin eşit olarak katılımı, dramanın başarısı için önemlidir. Bazı öğretmenler öğrencileri dışarıdan özlümek yerine drama sürecine etkin olarak katılır. Bu durum öğretmenlere ve öğrencilere, sınıfın öğretmen ve öğrenci iletişimindeki formal görünümünden farklı olarak, sosyal rolleri benimsemeleri için fırsat verir.

Dramanın öğretmenlere yararı, dramatik durumlar içinde oluşan tepkilerle daha somut düzeyde düşünerek öğrencilere yardım etmesidir (Verrier, 1985, 150). Öğretmenlerin birincil amacı, bağımsız düşünceleri için öğrencileri cesaretlendirerek dramatik durumlar yaratmaktır. Böylece, kendileri ve kendi dünyaları hakkındaki değişik görüşler bir araya getirilebilir (Beales ve Zemel, 1990, 50).

Eğitimde drama yoluyla kendini geliştirmenin diğer yararları şöyle sıralanabilir:

Bireylere kendi problemlerini yeni bir ba-

kışla incelemeleri olanağını vermek.

● Bireylere kazandıkları, değiştirdikleri ya da düzelttikleri davranışlar hakkında bilgi vererek gelişimlerini göstermek.

● Bireylere kendi yaşantılarını yansıtmak ve diğer insanlarla ortak özelliklerinin neler olduğunu görmelerini sağlamak.

● Sosyal Bilgiler, Fen Bilgisi, Türkçe, Yabancı Dil ve Matematik gibi derslerde eğitim programı ile belirlenen çerçevenin ötesine geçmeyi sağlamak.

● Bireylere grupta çalışmanın getirdiği belli kurallarla ilgili sorumlulukları yanında sonsuz özgürlükler vermek.

● Bireylere hoşlanmadıkları şeyler ile nasıl başa çıkılacağını ve nasıl başarıya ulaşılacağını göstermek.

● Bireylerin söz dağarcığını genişletmek ve başkaları ile konuşma ve oynama yoluyla yeni yaşantılar kazanmalarına yardımcı olmak.

Eğitimde drama kullanmanın ikinci yararı bireysel ve duygusal gelişimdir.

Eğitime yeni bir bakış açısı ya da drama, özgür seçimler ve bireysel kararlar için olanaklar sunar. Drama, bireylerin kendi duygularını anlamaları yanında, çevresindeki değişik görüşleri keşfetmelerinde de yardımcı olur. Eğer drama; okulda, öğrenme ve öğretme yaşantıları içinde kullanılırsa, öğrencilerin değişik görüşler geliştirmelerini sağlayabilir. Drama öğrencilere, sınıf ar-

Drama bireylerin üzerinde birlikte çalışarak bir problemi çözebildikleri ve birlikte kendi çözümlerinin yaratabildikleri sosyal bir süreçtir.

KAYNAKLAR

- Beales, J.N. & Zemel, B. (1990), "The Effects of High School Drama on Social Maturity", *The School Counselor*, vol. 38, no. 1.
- Bolton, G. (1985), "Changes in Thinking About Drama in Education", *Theory Into Practice*, vol. XXIV, no. 3.
- Courtney, R. (1980), *The Dramatic Curriculum*, London: Heinemann.
- Dodd, N. & Hickson, W. (1977), *Drama and Theatre in Education*, London: Heinemann.
- Heacote, D. & Herbert, P. (1985), "A Drama of Learning: Mantle of the Expert", *Theory Into Practice*, vol. XXIV, no. 3.
- Levent, T. (1993), *Niçin Tiyatro?*, Ankara: Gündoğan Yayınları.
- Mc Gregor, L. (1976), *Developments in Drama Teaching*, London: Open Books.
- O'Neill, C. & Lambert, A. (1989), *Drama Structures. A Practical Handbook for Teachers*, London: Hutchinson.
- Philbin, M. & Myers, J.S. (1991), "Classroom Drama", *The Social Studies*, vol. 82, no. 5.
- San, İ. (1991), "Eğitimde Drama" TED İlköğretim öğretmenlerine Yönelik Eğitimde Drama Semineri Açış Konuşması, 2-6 Eylül.
- Üstündağ, T. (1988), *Dramatizasyon Ağırlıklı Yönetim Etkililiği*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara: H.U. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Vernier, P. (1985), *Face to Face: Neolizing Meaning Through Drama*, *Theory Into Practice*, vol. XXIV, no. 3.
- Wagner, B.J. (1989), *Dorothy Heathcote: Drama as a Learning Medium*, London: Hutchinson.

kadaşları ile kendi sorumlulukları arasında bir köprü kurma fırsatını yaratır. Okulda bir dramatik etkinliği sergilemek, bireylerin işbirliğinde bulunmalarını, bir başkasının çabasına ortak olmayı, kendi bireysel görüşleri ile başkaları arasındaki ilişkileri kurmayı gerektirir (Wagner, 1989, 227). Ayrıca drama, sınıfın dışındaki bireyler arası ilişkilerin kurulmasında hızlandırıcı olarak bireysel ve duygusal gelişimi de kolaylaştırır.

Bunun yanı sıra aşağıdaki yararlar sıralanabilir:

- ▼ Bireylere önceden bildiklerini ve daha sonra öğreneceklerini keşfetmeleri için yardım etmek.
- ▼ Bireyleri hayal ettikleri durumlar ışığında, yaşadıkları gerçek dünyayı daha somut olarak görmeleri için yönlendirmek.
- ▼ Bireylere herhangi bir yaşantı kazanmada ve yaşantıyı anlamada yardım etmek.
- ▼ Bireyler ve bireylerin düşünceleri arasındaki farklılıklarla ilgili hoşgörüyü geliştirmek.
- ▼ Soyut kavramları ya da yaşantıları daha somutlaştırmak böylece bireylerin onları anlamalarını sağlamak.

Yukarıda sözü edilenler doğrultusunda eğitimde dramayı kullanmanın sayılmayacak pek çok yararı vardır. Bu nedenle, dramanın eğitimde kullanılması eğitim programları içinde ve her düzeyde öncelikle yer almalıdır. Drama, eğitimde yaratılan diğer ortamların çoğundan daha güçlü bir işleve sahip olması ve öğrenme-öğretme sürecindeki etkililiği nedeniyle eğitim programlarının geliştirilmesi için de hızlandırıcı bir rol oynayabilir. San'ın da belirttiği gibi; **eğitimde temel hedef daha çağdaş, daha demokratik, daha hoşgörülü ve birbirlerini anlayan insanlar yetiştirmektir** (San ve diğerleri, 1994, 9). Bunun için drama önemli bir seçenektir.

ÖNERİLER

Dramanın eğitimde

gerekliliği için aşağıda sıralananlar önem taşımaktadır:

- Öğretmenler hizmet içi eğitim programından geçirilerek dramanın nasıl kullanılacağı konusunda bilgilendirilmelidir. Öğretmenlerin yanısıra, yönetici personel, müfettiş ve uzmanlar da bu amaçla kurs ya da seminerlerden geçirilmelidir.
- Dramanın eğitiminde kullanılması ile ilgili bazı yayınlar, kitaplar ve süreli yayınlar öğretmenlere sağlanmalıdır.
- Üniversiteler ve özellikle Eğitim Fakülteleri ile Milli Eğitim Bakanlığı, eğitimde dramanın kullanılması ve yaygınlaştırılması amacı doğrultusunda seminer ya da konferanslar düzenlemelidir.
- Orta Öğretimde Güzel Sanatlar Liselerinde ve Eğitim Fakültelerinde Drama bölümleri açılmalı, bu bölümlerin programları geliştirilmeli ve bu bölümler hizmete girmelidir.
- Üniversitelerin öğretmen yetiştiren programlarında drama bir ders olarak yer almalı ve buradan yetişen öğretmenlerin görev alacakları okullarda drama liderliği de yapmaları sağlanmalıdır.
- Üniversiteler, Özel Kurum ve Kuruluşlar ya da Milli Eğitim Bakanlığı tarafından drama ile ilgili çeşitli düzeydeki akademik çalışmalara destek verilmelidir.
- Çağdaş Drama Derneği ile drama liderinin yetişmesi ve dramanın her düzeyde kullanımının sağlanması amacıyla kurs, seminer ve toplantı gibi konularda işbirliği yapılmalı ve bu konuda Devlet Tiyatrolarından da destek alınmalıdır.

Okul Fobisi

Psk. Şeila Yahya İLKBAHAR

Okul fobisi olan çocuğun temel kaygısı anne-babası tarafından terkedileceği veya korunmayacağı için dıştan gelen saldırganlığa kurban gideceğidir.

Okulların açılmasıyla sık rastlanan okul fobisi en fazla kaygı yaratan ve sadece çocukluk çağında görülen bir fobidir. Okula gitmeyi reddetme, ayrılık kaygısı diye de adlandırılır. Okula gitmek çocuğun hayatında ilk defa uzun ve düzenli süreler içinde anneden ayrılmasını gerektireceğinden çocukta epey stres yaratır. Çocuğun bu stresle başa çıkabilmesi için anne ile olan ilişkisindeki temel güveni geliştirmiş olması beklenir; yani çocuk döndüğünde anneyi bulacağına inancı olmalıdır. Çocuğun uzun süre okula gitmemesi gözardı edilemeyeceği için bu fobi çok dikkat çeker. Okul ortamının yarattığı güçlü ve mantıksız korku olarak tanımlanır. Bu fobiye yoğun duygusal ve fiziksel sıkıntılar da eşlik eder. Çocuğun şikayetleri okula gitme olasılığı ortadan kalktığında yok olur. Gerçek fobiler hangi durumda, kiminle olunursa

olunsun korku yarattığından okul fobisi "pseudofobi" (*yalancı fobi*) diye adlandırılır, çünkü okul fobisi olan çocuk güvendiği bir kişiyle okula gidebilir, hatta okul korkusu olmayan çocukların yanında kaygısının azaldığını hissedebilir.

Çoğu çocuk için stimüle eden, sosyalleşme ihtiyaçlarının karşılandığı bir ortam olarak algılanan, rutin davranışlar arasına girdiğinde vazgeçilemeyen okul yaşantısı neden bazı çocuklar için fobi haline gelir? Araştırmalar okul fobisi olan çocuğun esasında okula gitmekten, derslerden veya öğretmeninden değil başlıca bağlı olduğu kişiden (genellikle anneden) ayrılmaktan korktuğunu ortaya koymuştur. Okul fobisi olan çocuğun temel kaygısı anne-babası tarafından terkedileceği

Okula gitmek çocuğun hayatında ilk defa uzun ve düzenli süreler içinde anneden ayrılmasını gerektireceğinden çocukta epey stres yaratır.

veya korunmayacağı için dıştan gelen saldırganlığa kurban gideceğidir. Bu korkular anne-babasına öfkelenmesine ve onları ortadan kaldırma arzusu- na dönüştüğünde artık onlardan ayrılmaya tahammül edemez, çünkü ayrıldığında kendi öfkесinin anne-babasına zarar vereceğinden korkar. Çocuklara mahsus olan bu düşünce tarzına "**sihirli düşünce biçimi**" adı verilir. Bu şekilde düşününce hissetmek, arzulamak yapmak ile eş değer taşır, yani çocuk anne-babasına fiziksel zarar vermeyi isterse bu onun için gerçekte yapmasıyla eş değerdir. İşte bu nedenle anne-babalarına karşı yoğun sevgi hislerine paralel olarak yoğun öfke hisleri de besleyen çocuklar annelerinden ayrılmaya tahammül edemez, adeta yokluklarında kendi öfkelerinin annelerine zarar vereceğinden korkarlar. Bu şekilde anneye bağımlılıkları artar ve öfkelerini annelerine yöneltmek- tense daha az suçluluk yaratan okula ve kendilerine yöneltirler.

Bu çocukların çoğunun annelerinin de kendi anneleriyle olan bağımlılık ihtiyaçlarını çözemedikleri, hatta kendilerinin de geçmişlerinde okul yaşantılarını soğuk, itici ve olumsuz algıladıkları saptanmıştır. Çocuğun da anneden gelen açık veya kapalı mesajlardan okula ve ayrılığa ilişkin hislerini algılaması

ve içselleştirmesi kaçınılmazdır.

Bu fobiye neden olabilecek diğer bir unsur da ailenin genel atmosferidir. Çoğunlukla çocuklar ailelerindeki süre gelen sisteme zaman içinde uyum sağlarlar. Bazı ailelerde çocuklar adapte olmak uğruna kendi sağlıklı gelişmelerinden vazgeçmek durumunda kalabilirler. Bu çocuklar okula başladığında aileleri dışındaki yeni bir sisteme geçmiş olurlar ve doğal olarak bu yeni sistemin beraberrinde getirdiği streslerle başetmek için ev ortamında kullanmaya alıştıkları bazı sağlıksız savunmaları da sergilemeye başlarlar. Ancak okul ortamında bu savunmalar kabul görmeyeceğinden çocuk yoğun kaygı ve hayal kırıklığı yaşayabilir ve bu nedenle okula gitmeyi reddedebilir. Örneğin *ev ortamında sadece bağırdığı veya ağladığı zaman dinlenen çocuk okulda da aynı tutumu sergileyerek öğretmenin veya arkadaşlarının kendinden uzaklaşmasına sebep olabilir*, ancak tutum farkının nedenini anlamadığı için tedirgin olup çaresiz hissedebilir. Bu yabancı, anlam veremediği ortamdan uzaklaşmak amacıyla da okul fobisi geliştirebilir.

Genellikle okul fobisine ailelerin en küçük veya en büyük çocuklarında, çok

çocuklu ailelerde, yaşlı annelerin veya boşanan, yalnız kalmış annelerin çocuklarında, yeni kardeşin doğumunda, babanın pasif, zayıf olduğu ailelerde, çocuğun geçirdiği uzun hastalık sonrasında ve ailede birinin ciddi bir rahatsızlığı olduğunda rastlanır.

Her ne kadar anne-babalar okul fobisinin aniden ortaya çıktığını belirtse de dikkatli incelendiğinde sorunun yavaş yavaş biriken gerilimin sonunda ortaya çıktığı görülür. Başlangıçta yerinde duramama, uykularda bozulma, kusma, karın ağrıları gibi ortaya çıkan belirtiler zamanla yoğunlaşır ve yerini açıkça okula gitmeyi reddetmeye bırakır. Bu çocukların hepsi buldukları durumdan ötürü tedirgin ve hassastırlar. Genellikle diğer çocuklar okuldayken evden çıkmak ve görülmek dahi istemezler.

Okul fobisi olan çocuğun anne-babası da bu durumdan ötürü yoğun kaygılar yaşar. Çocuklarının derin mutsuzluğuna çare bulamayışları, okuldan geri kalmasını önleyemeyişleri ve çocuğu okula götürmelerinin kendi sorumlulukları olduğunu bilmeleri kaygılarının başlıca sebepleridir.

7, 8 ve 9 yaş civarındaki okul fobisinin iyileşme oranının ergenlik dönemine nazaran çok daha iyi olduğu kabul edilir. Tedavilerinde erken teşhis, uygun müdahale ve çocuğun, ailenin ve okulun tedavi programına dahil edilmesi büyük önem taşır. Bu çocukların inatları, antisosyal eğilimleri veya şizofreni gibi psikoz başlangıcındaki yaşantılarından ötürü okula gitmek istemeyen çocuklardan ayrıştırılmaları gereklidir. Okul fobisi tanısı

konulduktan sonra çocuğun derhal okul ortamına döndürülmesi hedeflenir ve bu konuda taviz verilmez. Çünkü çocuğun okula geri dönmesi ne kadar gecikirse, o kadar okula, derslerine ve arkadaşlarına adaptasyonu güçleşir. Çeşitli tedavi yaklaşımları mevcuttur. Eğer ailede bağımlılık ihtiyaçları çözümlenememiş birinin çocuğun sıkıntılarında payı olduğuna inanılmışsa, çocuğun tedavisine paralel olarak mutlaka o kişinin de tedavi görmesi gerekir.

KAYNAKLAR

- Arieti, S. (1974) **American Handbook of Psychiatry**, Basic Books, New York.
- Caplan, G. (1955) **Emotional Problems of Early Childhood**, Basic Books, New York.
- Harrison, S.I. & McDermott, J.F. (1976) **Childhood Psychopathology**, International Universities Press, New York.
- Herbert, M. (1974) **Emotional Problems of Development in Children**, Academic Press, New York.
- Kaplan, H.I. & Saddock, B.J. (1989) **Comprehensive Textbook of Psychiatry-Vol 2**, Williams & Wilkins, London.
- Kessler, J.W. (1966) **Psychopathology of Childhood**, Prentice-Hall, London.

Öğrenme Alışkanlığı

Dr. İlhami FINDIKÇI
Kültür Koleji AR-GE Yöneticisi/
University of Hartfordshire

Öğrenme, bireyin düşünce, tutum, bilgi, alışkanlık ve bütün bunların sonucunda davranışlarında değişime yol açan aktif bir etkinliktir.

Eğitim, gerek bireysel gerekse toplumsal açıdan son derecede önemli, diğer yandan zor ve zahmetli bir süreç. Bu sürecin tüm yaşam boyunca devam ettiği düşünüldüğünde yaşamın önemli zorluklarından birisiyle karşılaşırız. Zorluğun temelinde bireyin bir çalışan, bir aile üyesi, bir vatandaş, kısaca bir insan olarak kendisi ve çevresindeki dünyayı daha iyi anlamaya çalışmasının yer aldığı söylenebilir. Nitekim bireyin kendisini ve çevresini daha iyi tanımaya çalışması bir defaya has olmadığı gibi belirli bir eğitim süreciyle de sınırlı değildir.

Bilgi artışı, değişme ve gelişmesinin baş döndürücü bir hızla gerçekleştiği günümüzde sürekli öğrenme, sadece akademisyenlerin ihtiyacı olmaktan çıkmış, her bireyin günlük yaşamında vazgeçilmez bir gereklilik haline almıştır. Bir annenin çocuğunu daha iyi yetiştirmesi için çocuk gelişimi ile ilgili asgari bilgileri edinmesi, zaman içindeki gelişmeleri izlemesi, diğer yandan aile yaşamındaki monotonluğu giderecek, beraberliği güçlendirecek arayışlar içinde olması gerekmektedir. Tekstil atelyesinde çalışan bir işçi, atelyedeki makina değişimi ve bilgisayarla üretim kontrolünü öğrenmek durumundadır. İş, bir grup insanı aynı amaç etrafından toplamak ve koordine etmek olan yönetici, yönetim bilimi ve özellikle insan ilişkileri konusundaki gelişmeleri, yeni yaklaşımları izlemek, öğrenmek durumundadır.

Dikkat edileceği gibi bütün bu etkinliklerin ortak yönü, sürekli öğrenme, diğer bir adıyla **yaşam boyu öğrenme**dir. Aslında ilk canlı yaşamın başlangıcı kadar eski olan öğrenme ihtiyacının, günümüzde hayatın hemen her anında gerekli olması söz konusudur. Burada annenin, işçinin ve yöneticinin ortak hedefi olan **öğrenmeden** neyi anladığımıza kısaca deyinmekte yarar olacaktır. **Öğrenme, eğitim, yetiştirme, geliştirme gibi süreçlerin ortak amacı ve en önemli özelliğidir.** Öğrenmenin değişmeyi içermesi ⁽¹⁾ en önemli özelliği olarak belirlenmiştir. **Öğrenme, bireyin düşünce, tutum, bilgi, alışkanlık ve bütün bunların sonucunda davranışlarında değişime yol açan aktif bir etkinliktir.** Bu etkinliğin sonucu, yeni bilgi ve beceriler edinmek, gelişmek, değişmek, güncelliği kalmamış bilgi ve becerileri terk etmek ve kendini aşmaktır. Öğrenmenin temelinde ise istek, diğer bir ifade ile **öğrenme isteği** yer almaktadır. Bireylerin öğrenmeyi alışkanlık haline

getirmelerini istediğimize göre öğrenme isteğinin nasıl oluşturulacağı, mevcut iş ve sorumlulukları ile beraber bireylerin, yaşam boyu öğrenmeyi nasıl gerçekleştirecekleri sorularını öncelikle yanıtlamamız gereklidir. Öğrenme isteğinde, bireyin doğuştan getirdiği zekâ ve kişilik özellikleri yanında sosyal çevresi ve özellikle yetiştirilme biçiminin büyük rol oynadığı bilinmektedir.

Öğrenme düzeyinde zekanın, öğrenme biçiminde kişilik özelliklerinin, öğrenme isteğinde ise sosyal çevrenin daha önemli rol oynadığı söylenebilir. İşte bu noktada yine anne-baba ve öğretmenlerin en büyük sorumluluğu taşıdıkları görülmektedir. Ne yapıp yapıp çocuğun ve gencin içindeki öğrenme arzusunun köreltilmemesi, geliştirilmesi gereklidir. Bu konudaki "**Nasıl ?**" sorusuna, basit günlük davranışlar düzeyinde binlerce cevap vermek mümkündür. Çocuk ve gencin sorularına birlikte çözümler aramak, uygun öğrenme ortamları hazırlamak, öğrenmeyi teşvik etmek hemen akla gelenleri. Ama daha da önemlisi anne, baba ve öğretmenin, günlük yaşamlarıyla örnek olmaları öncelikle gereklidir. Sadece anne, baba ve öğretmenler değil, bütün bireyler, iyi birer **öğrenen modeli** oluşturmalarıdır. Hem de sadece çocuklar ve gençler için değil kendi gelişmeleri için de bunu yapmalıdır. İş ve sorumluluklarla birlikte öğrenme alışkanlığının nasıl edinileceği bir kitabın içeriğini oluşturabilecek genişlikte bir konudur. Ancak mevcut yaşam koşulları ve iş yükü yanında öğrenmeye de zaman ayırmak günümüzde bir zorunluluk haline almıştır. Bunun başarılmasında temel anahtar, **etkili bir zaman yönetimidir. İşleri ne olursa olsun bireylerin, günlük, haftalık, aylık ve yıllık etkinlik programlarını yapmaları ve bunu alışkanlık haline getirmeleri, planlı bir yaşamın ilk adımını oluşturacaktır.**

Öğrenme alışkanlığının birey ve aile düzeyindeki olumlu etkileri yanında toplumsal yararları ve gerekliliği de konunun diğer bir önemli yönünü oluşturmaktadır.

Gelişmemiş ve gelişmekte olan ülkelerin en önemli sorunlarından birisinin, bireylerin yaşam boyu öğrenmeyi alışkanlık haline getirememeleri olduğu söylenebilir. Bu anlamda toplumların gelişmişlik ölçülerinden birisinin de sürekli öğrenme alışkanlığını kazanmış bireylerin sayısı olacağı açıktır.

Gerçekten de gelişmiş ülkelerin günlük yaşamlarından kurum yapılarına kadar hemen bütün organizasyonlarında kişilerin sürekli öğrenmeyi alışkanlık haline getirdiklerinin çeşitli örneklerini görmek mümkün. Örneğin, İngiltere'de otobüs, tren, metro gibi toplu ulaşım araçlarında yolcuların tamamına yakın kısmının birşeyler okuduğu hemen dikkati çekmektedir. Ayrıca yapılan bir araştırmada ⁽²⁾ toplu ulaşım araçlarında herhangi bir okuma etkinliğinde bulunmayanların, çoğunluğunun bu ülkedeki yabancılar olduğu belirlenmiştir. Diğer yandan eğitim öğretim sistemlerindeki günlük uygulamalar incelendiğinde, öğrenmenin alışkanlık haline getirildiğine ilişkin farklılıklar hemen kendisini göstermektedir. Eğitim, salt bir aktarma süreci değil, bir araştırma ve en önemlisi kendi kendine öğrenme süreci olarak yaşanmakta ve öğrencilere yaşatılmaktadır. Gerek ortaöğretim gerekse yükseköğretimde her dersin amacı belli. Dersler, ağırlıklı olarak öğrencilerin dersin amaçları doğrultusundaki bireysel öğrenmelerinin değerlendirildiği ve tartışıldığı bir ortam olarak işlev görüyor.

Sonuç olarak **öğrenme**, insan yaşamının en önemli özelliklerinden biri olan sürekli gelişmenin ayrılmaz bir yönünü oluşturmaktadır. Bununla birlikte bireylerin, sürekli gelişmeyi kabul etmekle beraber ne yazık ki çoğunlukla sürekli öğrenmeyi yeterince önemsemedikleri dikkati çekmektedir. Çocuk yetiştirme tutumları ve öğretim sürecinin sonucu olarak gelişen öğrenme isteği ve alışkanlığının, bireysel yaşama getireceği kalite yanında toplumsal ilerlemeye de katkıları büyüktür. Gelişmiş toplumların, çoğunlukla gelişmiş ve kendini geliştirmiş bireylerin eseri olduğu unutulmamalıdır.

Nitelikli Sınıf Öğretmeni Yetiştirmede Burs Uygulaması

Yrd. Doç. Dr. Hüseyin KIRAN
Yrd. Doç. Dr. Hasan ERÇELEBİ
Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fak. Öğretim Üyesi

Öğretmen yetiştiren kurumların niteliğini yükseltebilmek için hem öğrencilerini daha kaliteli olanlardan seçmek hem de öğretim elemanlarını daha kaliteli hale getirmek gerekmektedir.

Problem

Eğitimde nitelik sorunu her dönemde güncelliğini korumuştur. Eğitimde niteliğin yükseltilmesi, eğitim girdilerinin istenen sayı ve kalitede olmasına, bunların iyi işlenmesine ve hedeflere ulaşılmasına

bağlıdır. Eğitim hizmetinin girdisi olan öğrencileri işleyen ve onlara istenilen nitelikleri kazandıran öğretmen etmenidir. Bu bakımdan öğretmen, eğitim sisteminin en önemli unsurudur. Ancak, nitelikli öğretmen yetiştirildiğinde eğitim niteliğinin yükselmesi beklenebilir.

"İstanbul'da 1848 yılında açılan öğretmen okulu (Darülmuaallimin-i Rüşdiye) başlangıç noktası alırsak bizde öğretmenlik meslek eğitiminin 150 yıla yaklaşan bir geçmişi bulunduğunu söyleyebiliriz" (Oğuzkan, 1982). Cumhuriyet döneminde öğretmen eğitiminde daima nitelik sorunu üzerinde durulmuş fakat öğretmen ihtiyacının karşılanmaması nedeniyle istenilen hedefe ulaşılmamıştır.

Eğitimde nitelik geliştirmede öğretmen rolünü gören ilgililer, öğretmenin istenilen nicelik ve nitelikte yetiştirilmesine yönelik politikalar geliştirmeye yönelmişlerdir. Bu amaçla zaman zaman çeşitli uygulamalara girişilmiştir.

Nicel yönden olduğu kadar nitel yönden de eğitim denilince ilk akla gelen öğretmendir. Bir eğitim sisteminde okul binası yeterli değilse mevcut binalardaki öğretimi ikili, üçlü yaparak geçici bir süre için ek kapasite yaratmak mümkün olabilir. Ama hızlı gelişen teknolojiye karşın eğitimde öğretmenin yerini hiçbir şey dolduramamaktadır. Bu nedenle eğitim sisteminin temel ögesi olan öğretmenin özellikle nitelikçe iyi yetiştirilmesi gerekmektedir. Hem nitelik, hem nicelik yönünden yeterli öğretmen yetiştirilmesinin uzun dönemli planlaması zorunlu görülmektedir.

Eğitim sisteminin temel ögesi öğretmendir. Bu sistemde yetiştirilen insanın niteliği doğrudan doğruya öğretmenlerin niteliğine bağlıdır. Bu nedenle ülkemizde Cumhuriyet hükümetlerinin eğitim politikalarında öğretmen yetiştirilmesinin çok özel bir yeri ve önemi bulunmaktadır (Adem, 1988).

Nitelikli öğretmenin yetiştirilmesinde üç etken rol oynamaktadır.

1- Öğretmenlik mesleğini benimseyen nitelikli öğrenci.

2- İyi hazırlanmış eğitim programları.

3- Eğitim programlarını uygulayacak uzman öğreticiler.

Nitelikli öğretmeni yetiştirmede bu üç etkeninin iyileştirilmesine yönelik uygulamalara süreklilik kazandırılmalıdır.

Öğretmen yetiştiren kurumların niteliğini yükseltebilmek için hem öğrencilerini daha kaliteli olanlardan seçmek hem de öğretim elemanlarını daha kaliteli hale getirmek gerekmektedir. Bu büyük ölçüde, eğitime, öğretmenlere ve öğretmen yetiştirme işine daha fazla harcama yapılması ile gerçekleşebilir.

Öte yandan, nitelik sorunu büyük ölçüde eğitim programları ile ilgili olduğuna göre öğretmen yetiştiren kurumların programları geliştirilmeli, değişen bilimsel ve teknolojik koşullara uydurulmalıdır (Kabadayı, 1983).

Nitelikli öğretmen yetiştirmede öğrenci

girdisini iyileştirmek amacıyla MEB'ği, 15.6.1989 tarihinde kabul edilen "Öğretmen ve Eğitim Uzmanı Yetiştiren Yükseköğretim Kurumlarında Parasız Yatılı ve Burslu Öğrenci Okutma ve Bunlara Yapılacak Sosyal Yardımlara İlişkin 3580 Sayılı Kanun"la yeni bir uygulama başlatmıştır. Bu kanunla 1989 yılından itibaren Üniversite Seçme sınavlarında ilk on tercihi içinde öğretmen yetiştiren kurumlara yer veren öğrencilere burs uygulaması başlatılmıştır. 3580 sayılı kanunla yaratılan burs olanağının, başarılı öğrencileri öğretmenlik mesleğine yönelttiği MEB'ğin raporlarında yer almış ve uygulamanın yaygınlaştırılması istenmiştir (MEB, 1992).

1990-1991 öğretim yılında Pamukkale Üniversitesi Sınıf Öğretmenliği Bölümü'ne bu uygulamadan yararlı olarak kayıt yaptıran burslu öğrenciler ile burs uygulamasından yararlanmayan öğrencilerin akademik başarılarının ne düzeyde olduğu bu çalışmanın problemini oluşturmaktadır.

Amaç

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi (PAÜ. EF.) Sınıf Öğretmenliği Bölümü'nde burs uygulamasından yararlanan öğrencilerin akademik başarılarının ne ol-

Öğrenci özelliği	Toplam frekans	Başarılı öğrenci		1 dersten başarısız öğrenci		2 dersten başarısız öğrenci		3 dersten başarısız öğrenci	
		frekans	%	frekans	%	frekans	%	frekans	%
Burslu	99	39	39	17	17	13	13	13	13
Burslu	143	37	26	20	14	33	23	33	23
Toplam	242	76	31	37	15	46	19	46	19

Tablo 1- PAÜ. EF. Sınıf Öğretmenliği Bölümü Öğrencilerinin 1990-1991 Yılı Başarı Durumu

duğunu bu çalışmanın genel amacıdır. Bu amaçla şu sorulara yanıt aranacaktır. Sınıf öğretmenliği Bölümüne 1990-1991 öğretim yılında kaydını yaptıran,

- 1- Burslu öğrencilerin akademik düzeyi nedir?
- 2- Burs almayan öğrencilerin akademik başarı düzeyi nedir?
- 3- Burs alan öğrencilerin mezun oldukları okula göre akademik başarı düzeyi nedir?
- 4- Tüm öğrencilerin mezun oldukları okula göre akademik başarı düzeyi nedir?

Önem

Bu çalışmayla; 1989 yılında başlatılan nitelikli öğretmen yetiştirmede bursluluk uygulamasının, öğretmen yetiştiren kurumlara nitelikli öğrenciyi ne oranda çekebildiği sorusuna yanıt aranacaktır. Bulunan sonuçlar ilgililere uygulama konusunda bir fikir vereceğinden önem taşımaktadır.

Mezun Olunan	Toplam frekans	Başarılı öğrenci		1 dersten başarısız öğrenci		2 dersten başarısız öğrenci		3 dersten başarısız öğrenci	
		frekans	%	frekans	%	frekans	%	frekans	%
Genel Lise	68	29	43	43	9	8	12	22	33
Öğretmen Lisesi	12	2	17	4	33	4	33	2	17
İmam-Hatip Lisesi	11	6	55	0	0	1	9	4	36
Ticaret Lisesi	3	2	67	1	33	0	0	0	0
Endüstri M. Lisesi	5	0	0	3	60	0	0	2	40
Genel Toplam	99	39	39	17	17	13	13	30	30

Tablo II- Burslu Öğrencilerin Mezun Oldukları Okul Türüne Göre Başarı Durumu

Yöntem

1990-1991 öğretim yılında PAÜ. EF. Sınıf Öğretmenliği Bölümüne kaydını yaptıran ve öğretim yılı boyunca derslere devam eden toplam 242 öğrenci bu araştırmanın çalışma evrenini oluşturmaktadır. Bu çalışmada evrenin tümüne ulaşmaya çalışılmış, örneklem almaya gidilmemiştir.

Araştırma için gerekli veriler, araştırma kapsamına giren 242 öğrencinin I. ve II. yarıyıldaki tüm derslerden aldığı notların yazılı olduğu kartekslerin incelenmesiyle elde edilmiştir. Ayrıca öğrenci hakkında bilgilerin yer aldığı bilgisayardan da yararlanılmıştır. Elde edilen verilerin yüzdesi alınarak uygun tablolar yapılmış ve yorumlamaya gidilmiştir.

Bulgular ve Yorum

Eğitim sisteminde önemli rol oynayan öğretmenin niteliğini yükseltmek amacıyla başlatılan ve üniversite seçme sınavında ilk on tercihinde öğretmen yetiştiren kurumlara yer verenlere burs uygulaması sonucu 1990-1991 öğretim yılında Sınıf Öğretmenliği bölümüne alınan öğrencilerden 99'na burs vermeye başlanmıştır. Burslu öğrencilerin akademik başarı durumu tablo I'de verilmiştir.

Tablo I'de görüldüğü gibi Milli Eğitim Bakanlığı'nın burs uygulamasından yararlanan öğrencilerin %39'u bir üst sınıfa bütün derslerini başarıyla geçmişlerdir. Oysa, burs almayan öğrencilerde bu başarı oranı % 26 olarak gerçekleşmiştir. Aynı öğretim yılı içinde üç ve daha fazla dersten, burslu öğrencilerin % 30'u başarısız olurken, burs almayan öğrencilerde bu oran % 37'dir (Bkz. Tablo I).

PAÜ. EF. Sınıf Öğretmenliği Bölümüne 1990-1991 öğretim yılında kaydını yaptıran öğrencilerden burs alanlar, almayanlara göre daha başarılı bulunmuşlardır. Bu durum öğrenci niteliğini yükseltmede burs uygulamasının olumlu olduğunu göstermektedir.

Burs alan öğrencilerin mezun oldukları okul türüne göre akademik başarılarına bakıldığında İmam-Hatip Lisesi mezunla-

rının % 55'le en başarılı okul oldukları bulunmuştur (Bkz. Tablo II).

Burs alan öğrencilerden Endüstri Meslek Lisesi ve Ticaret Lisesi mezunlarının sayısının azlığı dikkate alınarak bu okulların mezunları yorumlama dışında tutulmuştur. İmam-Hatip Lisesi mezunları % 43 başarı oranıyla genel lise mezunlarını izlemektedir. Öğretmen Lisesi mezunlarının % 17'lik oranla son sırada yer alması düşündürücüdür. İmam-Hatip Lisesi mezunlarının en başarılı, Öğretmen Lisesi mezunlarının en başarısız olması bu okullarda verilen önemle açıklanabilir. İmam-Hatip Liselerine son yıllarda büyük bir önem verilmiştir. Bu okulların gereksinimlerinin karşılanması için gerekli özen gösterilerek, öğretmen gereksinimi, donanım gereksinimi karşılanarak program geliştirme çalışmalarına girişilmiştir. İmam-Hatip Liselerine son yıllarda nitelikli öğrencilerin devam ettiği söylenebilir.

Öğretmen Liselerine gelince; mezunların öğretmenlik yapma hakkı olmayan bu liseler son yıllarda ciddi sorunlarla karşılaşmışlardır. Herşeyden önce öğretmenlik mesleğini seven nitelikli öğrenciler bu okullara yöneltilmemiştir. Ayrıca bu okulların öğretmen, araç gereç ve program sorunları çözüm beklemektedir.

Öğretmen Liseleri ortaöğretim düzeyindeki öğrenciler tarafından ilgi gösterilmemesi sonucu gerekli önlemler alınmadan Anadolu Öğretmen Liselerine dönüştürülmüştür.

PAÜ. EF. Sınıf Öğretmenliği Bölümüne 1990-1991 öğretim yılında kaydını yaptıran tüm öğrencilerin (burs alan ve almayan) akademik başarı durumuna bakıldığında öğretmen lisesi dışındaki meslek lisesi mezunları % 37 ile en başarılı mezunlardır (Bkz. Tablo III). Bu başarıyı İmam-Hatip Lisesi mezunları arttırmaktadır.

Tablo III'de görüldüğü gibi yine en başarısız okul mezunları % 22 ile öğretmen lisesi mezunlarıdır. Genel lise mezunları ise % 30 ile ikinci sırada yer almışlardır. Bu sonuçlara bakarak öğretmen liseleri-

Okul Türü	Toplam frekans	Başarılı öğrenci		1 dersten başarısız öğrenci		2 dersten başarısız öğrenci		3 dersten başarısız öğrenci	
		frekans	%	frekans	%	frekans	%	frekans	%
Genel Lise	165	50	30	24	15	32	19	59	36
Öğretmen Lisesi	18	4	22	4	22	5	28	5	28
Diğer M. Lisesi	59	22	37	9	15	9	15	19	32
Toplam	242	76	31	37	15	46	19	83	37

Tablo III- Öğrencilerinin Okul türüne Göre Başarı Durumu

nin işlevlerini yeterince yerine getirmedikleri söylenebilir.

Sonuç ve Öneriler

Eğitimde öğretmenin niteliğini yükseltmek amacıyla Milli Eğitim bakanlığı tarafından başlatılan burs uygulamasının olumlu olduğu görülmektedir. Burs uygulamasından yararlanan öğrenciler, burs almayan öğrencilerden daha başarılıdır.

Öğretmen yetiştiren kurumlara öğrenci hazırlayan öğretmen liseleri bu işlevlerini yerine getirmede yetersizdirler. Öğretmen liselerini bitiren öğrenciler PAÜ. EF. Sınıf Öğretmenliği Bölümünde akademik başarı yönünden en geride kalmışlardır. İmam-Hatip lisesi mezunları diğer ortaöğretim kurumlarına göre en başarılı okul olmuşlardır.

Öneriler

- 1- Nitelikli öğretmen yetiştirmede önemli bir etken olan nitelikli öğrenci girdisinin sağlanması için burs uygulamasına daha etkin bir şekilde devam edilmelidir.
- 2-Burs miktarı ve yararlandırılan öğrenci kontenjanı artırılmalıdır.
- 3- Öğretmen liselerinin geliştirilmesine yönelik çabalara girişilmelidir.
- 4- Bu tür araştırmaların öğretmen yetiştiren diğer yükseköğretim kurumlarında da yapılmasında yarar umulmaktadır.
- 5- Nitelikli öğretmen yetiştirmede yalnızca öğrenci girdisini iyileştirmekle kalmamalıdır. Öğretmen yetiştiren kurumların program ve öğretim elemanı yönünden de iyileştirmeye gidilmelidir.

KAYNAKÇA

- Adem, Mahmut. "Öğretmen Yetiştirme Düzenimiz Yeterli mi?" **Eğitim ve Bilim Dergisi**, sayı: 69 Temmuz, 1988.
- Bursalıoğlu, Ziya. "Öğretmen Yetiştirme Davamız". **Çağdaş Eğitim Dergisi**, sayı: 135 Temmuz /Ağustos, 1988.
- Kabadayı, Reşide. "Eğitimde Kalite Düşüklüğü ve Öğretmen Yetiştirme". **Çağdaş Eğitim Dergisi**, sayı: 137 Ekim, 1983.
- Kaptan, Saim. "Öğretmen Yetiştirmede Alarm Zilleri Çalıyor." **Çağdaş Eğitim Dergisi**, sayı: 163 Şubat, 1991.
- Karagözoğlu, Galip. "Öğretmen Yetiştirme Sistemimize Model Arayışı". **Çağdaş Eğitim Dergisi**, sayı: 133 Mart, 1988.
- Kavcar, Cahit. "Nitelikli Öğretmen Yetiştirme Sorunu". **Eğitim ve Bilim Dergisi**, sayı: 28 Kasım, 1980.
- Milli Eğitim Bakanlığı. "Öğretmen Yetiştirmede Koordinasyon". Ankara: 1992.
- Oğuzkan Ferhan. "Ülkemizde Öğretmen Eğitiminin Gelişimi". **Eğitim ve Bilim Dergisi**, sayı: 38 Kasım, 1982.

Global Pazarlamacılık- Çevre Koruma İlişkileri

Dr. Caner ZANBAK
Çevre Koruma Danışmanı

"İyi kalite, uygun fiyat ve düzenli/güvenilir dağıtım" üretilen malların serbest piyasalarda başarılı olarak pazarlanabilmesi için gerekli koşulların başlıcalarıdır. Benzer ürünler için bu üç ana koşulun rekabetçi pazarlarda eşite yakın olarak sağlanması halinde, pazarlama amacıyla kullanılan yöntemlerden en etkilisi reklam kampanyaları olmaktadır.

Pazar araştırma safhasında toplum sayısallaştırma (demografik), sosyolojik, psikolojik etmenler ve piyasada mevcut benzer ürünler incelenerek bir değerlendirme yapılır. Bu tür bir çalışma sonunda, kullanılacak reklam yöntemi belirlenir. Reklamalarda, genellikle kendi malının diğerlerinden olan üstünlüklerinin belirtilmesinin ve bazı ikramiyelerin sunulmasının yanısıra, diğer benzer ürünlerin kendilerinkinden daha düşük kalite ve yüksek fiyatta oldukları da vurgulanır. Arz ve talebin dengede olduğu olgunlaşmış piyasalardaki reklam kampanyalarında yaklaşım

" Diğer ürünlerin satılabilirliğini" dolaylı yollardan azaltmaktır.

Her ne kadar açıkça ifade edilmese de, rekabetin bulunduğu piyasalarda, benzer rakip malların, yasal ve yasalığı tartışılabilir yöntemlerle, pazardan uzaklaştırıldığı ya da piyasaya sürülme olanaklarının kısıtlandığı bilinmektedir. Bu tür durumlarda pazarlama olanakları kısıtlananların yapabilecekleri işlemler ya yasal yollara başvurmak ya da mallarını müşteriye daha çekici yapmaktır.

Müşterilerin beğenileri ekonomik ve eğitim düzeyinin gelişmesine bağlı olarak değişim gösterir. Eğitime de paralel olarak gelişen modern yaşam düşüncesi, tüketicilerde özellikle sağlık ve çevre duyarlılığını arttırmıştır. Dikkat edilirse, üreticiler de günlük tüketim mallarının reklamlarında **" insan sağlığına zarar verebileceği düşünülen doğal ya da yapay maddelerin bulunmadığı", "doğal yöntemlerle üretilmiş" ya da "çevre dostu olarak üretilmiştir"** türünde deyimler kullanmaktadır.

Benzer olarak, uluslararası ticarete de bazı ülkeler diğerlerine göre değişik kalite kısıtları kullanmakta ve hatta malların üretiminde kullanılan yöntemler ve maddelere de kısıtlamalar getirmektedirler. Örneğin, Batı Almanya giyecek kumaşlarının boyalarında kullanılan bazı kimyasalların bulunduğu giysilerin bu ülkeye ithalini yasaklayan yönetmeliği 1994 sonunda yürürlüğe koyacaktır. Çevre koruma amaçlı bu tür ticaret kısıtlamalarının daha da artacağı gözden uzak tutulmamalıdır.

Çevre duyarlılığın toplumlarda, sansasyonel haberlerle de etkilenme sonucunda, bu tür ürün tanıtımları toplum bireylerince genelde olumlu olarak karşılanır ve de kısıtlamalar desteklenir. Bu arada, çevre koruma niyetinin ardına saklanarak çeşitli kısıtlama olanaklarını pazar kontrolü amacıyla kullanmak isteyen kimselerin de ortaya çıkabileceklerini de akılda tutmak gerekir. Bu nedenle, özellikle devlet ve gönüllü kuruluşların bu tür haksız rekabet "oyunlarına" karşı hassas olmaları ve topluma yol göstericilik yapmaları gerekir.

Ülkemizdeki hava kirliliğinin artması nedeniyle toplumun her kesimi bu konuda çok duyarlıdır. Kirlilik kaynaklarının çok değişik olması nedeniyle toplum bireyleri asıl suçluyu tespit etmekte güçlük çekmektedirler. Kış aylarında üzerine gidilen kirlilik kaynağı olarak kullanılan yakıtlar, özellikle düşük kaliteli kömür, diğer zamanlarda ise motorlu taşıtlar ve sanayi kuruluşları şimşekleri üzerine çekmektedir. Dikkat edilirse, burada bireysel kirlilik kaynakları ele alanamamaktadır. Çünkü, kirlilik belirli sanayi kuruluşlarının dışında halkın kullandığı enerji maddelerinden kaynaklanmaktadır. Piyasada mevcut enerji kaynaklarına bakıldığında, bunların cins, fiyat ve kalite açısından sınırlı olduğu görülür. Böyle bir ortamda, kalite değil, fiyat ve bulunma kolaylığı sürümü etkiler.

İstanbul Valiliği ve Büyükşehir Belediyesi'nin ortaklaşa çabalarıyla önümüzdeki yıl İstanbul'da satılacak kömürlere kalite kısıtlaması geleceği haberi üzerine gazetelerde çıkan ilanlara dikkat etmenizi öneririm. Aralık 1994'de bazı madencilik şirketleri şehre iyi kaliteli, çevre etkisi daha az olan, kömürleri verdikleri ve de verebileceklerini ilan etmeye başlamışlardır. Önümüzdeki yıl bu ilanların daha da sıkça yayınlandığını göreceğiz ve de ilanlarda işlenecek ana tema "benim kömürümün kalitesi onunkinden daha iyidir" olacaktır. Burada belediye ve gönüllü kuruluşlara düşecek en büyük görev ilanlardaki iddiaların geçerliliğini saptamak olacaktır. Bu arada halka düşen en büyük görev, yakıtını seçerken çevre etkilerini de göze alarak, fiyatı en uygun ve de belediyenin saptadığı kaliteyi sağlayanını seçmek olmalıdır.

Boşanmanın Çocuklar Üzerine Olumsuz Etkileri

Ümit ŞAHBAZ

A.I.B.U Eğitim Fak. Araştırma Görevlisi

Çocuğun boşanmadan etkilenişi onun yaşına ve gelişim dönemine göre farklılıklar göstermektedir.

GİRİŞ

Evliliğin tarihçesi insanın doğumu kadar eskidir. Değişik kültürlerde değişik evlenmeler meydana gelmişse de, bu evliliklerin altında yatan temel amaç aynıdır.

Yirminci yüzyılın son çeyreğinde baş döndürücü bir hızla gelişen bilim ve teknoloji, değişen toplumsal kurallar, yıkılan tabular ve bunlara bağlı olarak aile fertlerinin değişen rolleri, evlilikten beklentileri, evlilikte çeşitli sorunların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bu sorunlarla başa çıkmak ve aile bütünlüğünü korumak çoğu zaman eşlerin kişisel gayretlerine ve birlikteliği sürdürme isteklerine bağlı kalmaktadır. Evli çiftlerin birçoğu bu sorunlarla başa çıkma becerisini gösterebilse de bazı çiftler aynı başarıyı gösterememektedirler.

Çözülemeyen sorunlarla geçen hergün çiftlerin aleyhine işlemekte, eşlerin birbirlerine tahammülünü azaltmaktadır. Evlilik,

kör topal ilerler bir hal alır. Sağlıksız kurulan iletişim, gittikçe gerginleşen aile ortamı, sorunların üzerine bir yenisini daha eklemektedir. Aşılamayan sorunların yarattığı böylesi sağlıksız bir ortamda eşler arası ayrılık rüzgarları esmeye başlar. Boşanma bir kurtuluş gibi görünür. Birliktelik gayreti ve özverinin bittiği noktada eşler için yeni ve istenmeyen bir süreç başlar. Bu süreç ise boşanmadır. Eşler bazen isteyerek bazen de istemeyerek evliliklerini boşanma ile noktalamak zorunda kalırlar. Boşanma kararı bazı evliliklerde birdenbire alınsa da, bazılarında karşılıklı anlaşma yoluyla alınmaktadır. Karar ne şekilde alırsa alınsın, çiftler farkında olmasalar da, çoğu zaman bu kararı çok önceden almışlardır. Başka bir deyişle eşler duygusal olarak çoktan boşanmışlardır ama bir çatı altında oturmaya devam etmektedirler (Yörükoğlu, 1986).

Evlilikler başlangıçta mutlu bir birlik ve beraberlik için kurulsa da, yeni evli çiftler için başlangıçta söylenen iyi dilekler gerçekleşemiyor ve tüm evli çiftler ömür bo-

Çocuğun boşanmadan sonra düzenli bir ortamda yetiştirilmesi ve bu ortamın sık sık değişmemesi, boşanmayı daha kolay kabullenmesine yardımcı olur.

yu bir yastığa baş koyamıyorlar.

Boşanma, ruhsal açıdan ailenin tümünden dağılmasına yolaçan, bütün aile üyelerini sarsan bir olay (Yörükoğlu, 1986); hukuksal açıdan ise evlilik müessesinin sona ermesidir.

ÇOCUKLAR ÜZERİNE OLUMSUZ ETKİLERİ

Gerek anne gerekse baba oldukça olumsuz ve sarsıntılı bir yaşantı sonucu geldikleri bu noktada, herşeye rağmen soğukkanlılığını koruyarak çocuğun ruh sağlığının korunması için kendisinden beklenen davranış örüntülerini yerine getirmelidir. Ailenin çöküşüne seyirci kalmaktan başka bir şey yapamayan çocuğun, bu enkazdan alacağı hasar, yaşına, cinsiyetine, ana-babanın tutumuna ve doğuştan getirmiş olduğu özelliklerine bağlıdır. Haffter, bir araştırmasında doğuştan akıl zayıflığı, sara gibi bazı anormallikleri olan çocukların % 77'sinin, normal çocukların da % 40'ının boşanmadan sonra normal gelişim göstermediklerini saptamıştır (Akyüz, 1983).

Boşanma, çocukların kolay kavrayıp benimseyecekleri bir durum değildir. Okul öncesi yaşlarda ise bu durum büsbütün anlaşılmaz olur. Gergin, karmaşık ve çatışma ortamında yaramazlıkları sert tepki ile karşılanan çocuklar bocalar, kendilerini kavganın baş nedeni olarak görür (Yörükoğlu, 1986); suçluluk duygularına kapılır ve boşanma olayından kendini sorumlu tutar. Anne-babasının kendisini terk ettiğini düşünerek değersizlik duyguları yaşar (Geçtan 1984).

Boşanmadan kız çocukların erkek çocuklarına göre daha fazla etkilendiği bir gerçek olup, yaşlara göre de bu etkileniş biçimleri farklılıklar göstermektedir.

6 ay - 3 yaş, çocuğun anneye fizyolojik ve psikolojik yönden bağımlı olduğu, yoğun duygusal ilişkilerin kurulduğu bir yaştır. Anne yoksunluğu çocukta, protesto, kendini yaralama, ümitsizlik, endişe, korku ve artan ölçüde bağırma, verilen besinin reddi, duyarlılık, bağırsak ve uyku bozuklukları, depresyon olarak ortaya çıkar; bu durum giderek saldırganlık, manen terk edilmişlik belirtileri, suça yönelme haline dönüşür ve giderilemeyecek ruhsal bozuklukların oluşmasına neden olur. Bowlby, bu çocukların ileride iyi bir anne baba olmadıklarını belirtmektedir. Anne yerini alacak kişi ile bu hafifletilebilir ise de tamamen giderilemez (Akyüz, 1989).

Akyüz (1989)'e göre 3-5 yaşları arası çocuğun gelişmekte olan konuşma ve anlayış yeteneği, anneden ayrılmasının yaratacağı sorunların azalmasına ve bu sorunların kolay atlatılmasına yardımcı olacaktır. Ortaya çıkacak tehlikeler uygun şartlarda giderilebilse de yeni

kazanılan yetenekleri olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Çocuğun gelişmekte olan konuşma yeteneği geriler, kasları üzerindeki kontrolünü kaybetmesi sonucu temizlik alışkanlığı da kaybolabilir.

5-12 yaşları, bağımsızlaşmanın başladığı bir dönem olmasına karşın, anneye duyulan ihtiyaç devam etmektedir. Okul çağında baba rolü ön plana çıkar. Babanın etkisi madde ve duygusal destekten öte, baba-çocuk ilişkisi şeklinde ortaya çıkar ve giderek önem kazanır. Anneden yavaş yavaş kopan çocuk, baba ile yoğun duygusal ilişkilere girer (Akyüz, 1989). Bu çağda çocuk anne-babasının ayrılığını ayıp bir olay olarak gör-

Çocukta oluşacak belirsizlik ve güvensizlik duygularını önlemek için boşanmanın ne demek olduğu açık ve yalın bir dille ve boşanılan eş kötülenmeden anlatılmalıdır.

düğünden bu durumu sınıf arkadaşlarından saklar. Oldukça sarsıntılı bir dönemden geçen çocuğa anne-baba ve yakın akrabasının acıma duyguları çocuğun eğitimine olumsuz etkide bulunur (Yörükoğlu, 1986).

13 yaş ve sonrası, baba rolünün gittikçe etkinleştiği ve önem kazandığı bir dönemdir. Baba, çocuk ve dış dünya arasında aracı durumundadır. Onun rehberliği olmadan çocuk sağlıklı ilişkiler kuramaz. Baba yoksunluğu da çocuğu anneden ayrılmak kadar olumsuz etkiler (Akyüz, 1989). Bu dönemde çocuk ayrı kaldığı anne babasının ya önemli olmadığına kendisini inandırır ya da onlara karşı duyduğu öfkesini bilinç dışında tutabilmek için onu ülküleştirir. Ancak her iki halde de oluşacak olan abartılmış bir ana-baba imgesi çocukta özdeşim sorunlarına yol açacaktır (Geçtan, 1984). Bu durum, ileride çocuk için önemli ve karmaşık psikolojik sorunların başlangıcını oluşturur.

Belirtildiği gibi, çocuğun boşanmadan etkilenişi onun yaşına ve gelişim dönemine göre farklılıklar göstermektedir. Anne-baba veya yakın akrabalar çocuk için her ne kadar uygun ortamlar hazırlamaya çalışsa da genellikle çocuğu oldukça zor ve sıkıntılı bir dönem beklemektedir.

SONUÇ

Geleceğin Türkiye'sini hazırlayacak ço-

cuklarımıza ve onların sorunlarına duyarsız kalamayız. Çocuklarımızın sorunlarının çözümünde ana-baba kadar topluma da önemli görevler düşmektedir. Boşanmış aile çocuklarına karşı sorumluluğumuzu yerine getirmek, onları anlamak ve nasıl davranacağımızı bilmekle başlar, bunları davranış olarak ortaya koymakla da devam eder.

Bazı ana-babalar duygusal tepkileri dışa vurmanın çocuk için zararlı olacağını düşünerek konuyu çocukla açıkça konuşmaktan kaçınırlar. Çocukta oluşacak belirsizlik ve güvensizlik duygularını önlemek için boşanmanın ne demek olduğu, açık ve yalın bir dille ve boşanılan eş kötülenmeden anlatılmalıdır. Eşler geçinemediklerini, mutlu olamadıklarını belirtmeli, çocuğa birleşme umudu vermemelidirler (Yörükoğlu, 1986).

Çocuğun konuyu açıkça soruşturmasına olanak sağlayacak bir ortam yaratılmalıdır. Yeni bir duruma uyum sağlama amacıyla sürekli soru soran çocuk, soru sormak için teşvik edilmeli ve bunun için uygun ortam hazırlanmalıdır. Soracağı her sorunun yanıtlanacağını bilmek çocuğu rahatlatır (Geçtan, 1984).

Boşanılan eşe yönelik düşmanlık duyguları çocuğa yansıtılmamalı (Geçtan, 1984), çocuğun olumsuz davranışları eski eş'e benzetilmemelidir (Yörükoğlu, 1986).

Ana-baba kendi duygularını özgürce yaşamaktan korkmamalıdır. Bu durum çocuğun kendi duygularını öğrenmesine yardımcı olur (Geçtan, 1984).

Çocuk bir evi asıl evi olarak benimsemelidir (Yörükoğlu, 1986). Çocuğun boşanmadan sonra düzenli bir ortamda yetiştirilmesi ve bu ortamın sık sık değişmemesi, boşanmayı daha kolay kabullenmesine yardımcı olur (Akyüz, 1986).

Çocuk boşanılan eş'ten öç almak için ondan yoksun bırakılmamalı, yan tutmaya zorlanmamalı, anne baba çatışmalarının dışında tutulmalıdır (Yörükoğlu, 1986).

Çocuğun kişilik gelişiminin temelini oluşturduğu yıllarda çevresinde sağlıklı özdeşim kuracağı bir figür bulunmasına özen gösterilmelidir. Bu, ileride doğacak veya doğması muhtemel sorunların engellenmesine ortadan kalkmasına yardımcı olacaktır.

KAYNAKÇA

Akyüz, Emine. **Medeni Kanuna Göre Müşterek Hayatın Tatili, Aynılık ve Boşanmada Çocuğun Korunması**. Ankara: A.U. Eğitim Bilimleri Fak. Yayınları, No: 125, 1983.

Çocuğun Güvenliği Sorunu, Yargıcıoğlu Matbaası, Ankara:1989 Yörükoğlu, Atalay **Çocuk Ruh Sağlığı**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 12 Baskı, Ankara:1986.

Geçtan, Engin. **Çocuk Yaşam ve Normal Dışı Davranışlar**. Maya Yayınları Bilim Dizisi:3 3.Baskı, Ankara:1984.

Oturduğunuz Sandalye Size Uygun mu?

Araş. Gör. Sibel CENGİZHAN

Marmara Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Eğitim Bölümü

Ergonomi, "Araç ve makinaların insan tarafından maksimum konfor, emniyet ve etkinlikle kullanılabilmesi için gerekli olan ve insanların bilimsel özelliklerine ait bilgilerin toplamıdır."

GİRİŞ

İnsan yavrusunun gerek ana karnında gelişimini tamamlayabilmesi, gerekse dünyaya geldikten sonra canlı kalarak büyüyüp gelişebilmesi için çevresiyle bir denge kurması gereklidir. Bu dengeyi kurabilmesi için de öncelikle fizyolojik, psikolojik ve sosyal ihtiyaçlarını gidermelidir. Fizyolojik ihtiyaçlar hepimizin de bildiği gibi beslenme, çoğalma, korunma, uyku ve dinlenme olarak sıralanırken sevmeye, sevilme, bir gruba ait olma ve toplum içinde bir yer edinme ise sosyal ve psikolojik ihtiyaçlardandır.

İnsanların belli yapısal özellikleri (anatomik) ve boyutları (antropometrik) vardır. Çalışma ortamında bu boyutların dışına çıkıldığı zaman, performansta bir düşüş gözlenir. Bu düşüşle birlikte fiziksel ve psikolojik rahatsızlıklar meydana gelerek, kişide yaptığı işten bezginlik, sürekli yorgunluk gibi şikayetler başgösterir. Bu durumun engellenebilmesi ise ancak kişinin çalıştığı yerin ergonomik olarak düzenlenmesiyle mümkündür. İn-

sanın yapısal özellikleri ve boyutları gözönüne alınarak çalıştığı yer düzenlenirse hem insan sağlığı açısından hem de iş verimi yönünden iyileşme görülür. Dolayısıyla **ergonomi** işin insana ve insanın işe uyumu için gerekli koşulları belirler.

ERGONOMİ KAVRAMI VE AMACI

Ergonomi, eski Yunancada iş anlamına gelen ERGO ve doğal yasa veya düzen anlamına gelen NOMOS'tan türetilmiş olup ilk kez İngiliz Murrel tarafından kullanılan bir sözcüktür.

Ergonomi, "Araç, gereç ve makinaların insan tarafından maksimum konfor, emniyet ve etkinlikle kullanılabilmesi için gerekli olan ve insanların bilimsel özelliklerine ait bilgilerin toplamıdır" şeklinde tanımlanabilir. Bu tanıma biraz daha geliştirecek olursak; "İnsanların anatomik özellikleri, antropometrik karakteristikleri, fizyolojik kapasite ve toleranslarını gözönünde tutarak, endüstriyel iş ortamındaki tüm faktörlerin etkisi ile oluşabi-

lecek organik ve psiko-sosyal stresler karşısında, sistem verimliliği ve insan makina-çevre uyumunun temel yasalarını ortaya koymaya çalışan çok disiplinli bir araştırma ve geliştirme alanıdır" diyebiliriz. Ergonomide genel amaç, çalışanın ve tüm iş sisteminin performansının maksimize edilmesi, fiziksel ve zihinsel olarak iyileştirmenin sağlanması, insanın güvenliği ve tatmini açısından işin gerektirdikleri ile insanın yeteneklerinin uygun şekilde bir araya getirilmesidir.

OTURARAK ÇALIŞMA

Her insan çalışırken belli bir çevre içinde devinir. Bundan dolayı kendisine verilecek görevlerin en iyi şekilde yerine getirilebilmesi için, içinde bulunduğu hacimlerin tasarımı zorunludur. Bir astronotun oturduğu yer ve çevresindeki düzeneklerin yerleşeceği hacimler söz konusu olduğu kadar, bir montaj işçisinin çalıştığı yüzeyler ve devinim alanları da önemlidir.

Yapılan birçok bilimsel araştırmada çalışma süresince uygun ve rahat oturan kişilerin daha verimli olduğu, dolaşım ve duruş bozukluklarından korunduğu, yerine getirdiği faaliyetlerin kolaylaştığı ve sonuçta daha az yorulduğu ortaya konmuştur. Bu sonuç fizyolojik olarak şöyle açıklanabilir; insan ayakta durma konusunda, ayak, diz ve kalça eklemlerini sabitleyebilmek için statik kasları sürekli çalıştırmak zorunda kalmaktadır. Buna karşılık oturarak çalışmada bu kaslara herhangi bir yük gelmediğinden yorgunluk söz konusu olmamaktadır. Ancak günümüzde oturarak çalışanların da yorgunluktan şikayet ettikleri bilinmektedir. Bu şikayetlerin en önemli sebeplerinden bir tanesi de çalışma yerlerinin (oturma yerinin) ergonomik olmayışından kaynaklanmaktadır. Ergonomik olmayan çalışma yerlerindeki işgörenlerde bir süre sonra aşırı derecede yorgunluk, bel ağrıları, duruş bozuklukları gibi rahatsızlıklar başgöstermektedir.

Bugün gelişmiş endüstri ülkelerinde işgörenlerin 3/4'ünün oturarak çalışmasına ve oturma yerlerinin tasarımı konu-

sunda bir çok araştırmanın yapılmasına karşın, çalışanların büyük bir çoğunluğu hâlâ kötü tasarlanmış, genellikle çok yüksek ve rahatsızlık veren çalışma sandalye ve koltuklarında oturmaktadır.

Bütün bu olumsuzlukların önlenmesi için oturuş sandalye ve koltukların ergonomik, bunların yüzeylerinin ise insan sağlığına zarar vermeyecek biçimde düzenlenmesi gereklidir. Bu araştırmada da bu konu üzerinde durulmuş, oturma sandalyesi ve yüzeylerinin nasıl olması gerektiği incelenerek bazı öneriler getirilmeye çalışılmıştır.

ÇALIŞMA MASASI VE SANDALYESİ

İnsanın hiç bir bedensel yorgunluk duymadan çalışmasını uzun süre sürdürebilmesi için herşeyden önce çalışma masasının ve sandalyesinin vücut ölçülerine uygun olarak tasarlanmış olması gerekir. Bunun yanında oturma yerlerinin döşemesinin niteliği de oldukça önemlidir. Yapılan araştırmalar sonunda döşemesi, hava geçirmez sentetik kumaş ile kaplı oturma yerlerinin özellikle kadın işgörenlerde bacak arasında görülen mantara yakalanma riskini artırdığı ortaya çıkarılmıştır. Atelye ve çalışma yerinin klasik donanımına masa ve sandalyeden başka, yüksekliği ve eğimi ayarlanabilir, yüzeyi ayağın kaymasına meydan vermeyecek özelliklere sahip ayak dayamaları da eklenebilir. Çalışma esnasında kullanılan araç ve gereçlerin, elle irtibatlı olan sap, kulp ve tutmaların ölçüsel ve yapısal özelliklerinin belirlenmesinde, bunların çalışma yerinde çalışanın konumuna (ayakta veya oturarak çalışma ve pozisyon) göre en uygun şekilde yerleştirilmesinde elin, başın ve ayağın ölçülerinden başka bunların uzayda tarayabilecekleri maximum alanların da gözetilmesi gerekmektedir. Şekil 1'de rahat bir çalışma masasının ve sandalyenin boyutları verilmiştir

SONUÇ VE ÖNERİLER

Gerek iş veriminin artırılması gerekse insan sağlığının korunması, çalışılan yerlerin antropometrik ölçümlere göre dü-

zenlenmesi ile yakından ilişkilidir.

Günümüzde yapılan işler genellikle oturarak yapılmaktadır. Bürolarda iş görenlerin oturarak çalıştıkları ve günün uzun bir kısmını oturarak geçirdikleri düşünülürse oturma yerinin ve yüzeyinin önemi açıkça görülebilir. İş görenlerin, çalışma masasının ve sandalyesinin ergonomik olarak dizayn edilmemesinden dolayı şikayetleri bulunmaktadır. Bu şikayetlerin ortadan kaldırılması için iş yerlerinin ergonomik açıdan incelenerek yeniden düzenlenmesi gereklidir.

Oturarak çalışanların şikayetlerinin büyük bir kısmını oturma yüzeyleri ile ilgili problemler teşkil etmektedir. Bu problemlerin giderilebilmesi için oturma yeri dizaynında aşağıdaki öneriler göz önüne alınabilir.

- Oturma yerlerinin yüksekliği ayarlanabilir olmalıdır.
- Oturma yüzeyleri sentetik olmayan ve hava geçiren bir kumaşla kaplanmalıdır.

● Oturma yüzeyleri ne çok yumuşak ne de çok sert olmalıdır.

● İş sandalyeleri, bir sırtlık veya bel desteği ile rahatça yaslanmaya uygun olmalıdır.

● Çalışma sandalyesinin oturma yüzeyinin ve sırtlığının değişik eğimlerde ayarlanabilecek biçimde olmasına dikkat edilmelidir.

● Oturma yerleri farklı fizik yapısındaki kişileri göre ayarlanabilir özellikte olmalıdır.

● Çalışma sandalyesi sağlam ve dayanıklı olmalıdır.

● Çalışma sandalyesi beş ayaklı olmalı, bu ayaklar düz veya tekerlekli olmalıdır.

● Oturma yüzeyi ön kenarı hafif yuvarlatılmış, düz veya hafif oyuk olmalıdır.

● Hareket alanının kısıtlı olduğu, iş hassasiyeti yüksek olan veya kontrole yönelik işlerde kol dayaması kullanılmalıdır.

KAYNAKLAR

AKSOY, S., "Ergonomik İş Düzenleme", 2. Ulusal Ergonomi Kongresi, MPM Yayınları No: 379, Ankara, 1989.

ÇİLENTİ, K., Eğitim Teknolojisi ve Öğretim, 3. Baskı, Ankara, 1988.

ERKAN, N., Ergonomi, MPM Yayınları No: 373, Ankara, 1988.

GÜLÇUBUK, A., "Çalışma Ortamlarında Oturma Yerlerinin Sağlık Açısından Değerlendirilmesi ve İnsana Uygun Tasarımı" 4. Ulusal Ergonomi Kongresi, MPM Yayınları No: 509, İzmir, 1993.

İŞİL, B., Ergonomi, Yıldız Üniversitesi Yayınları, İzmir, 1991.

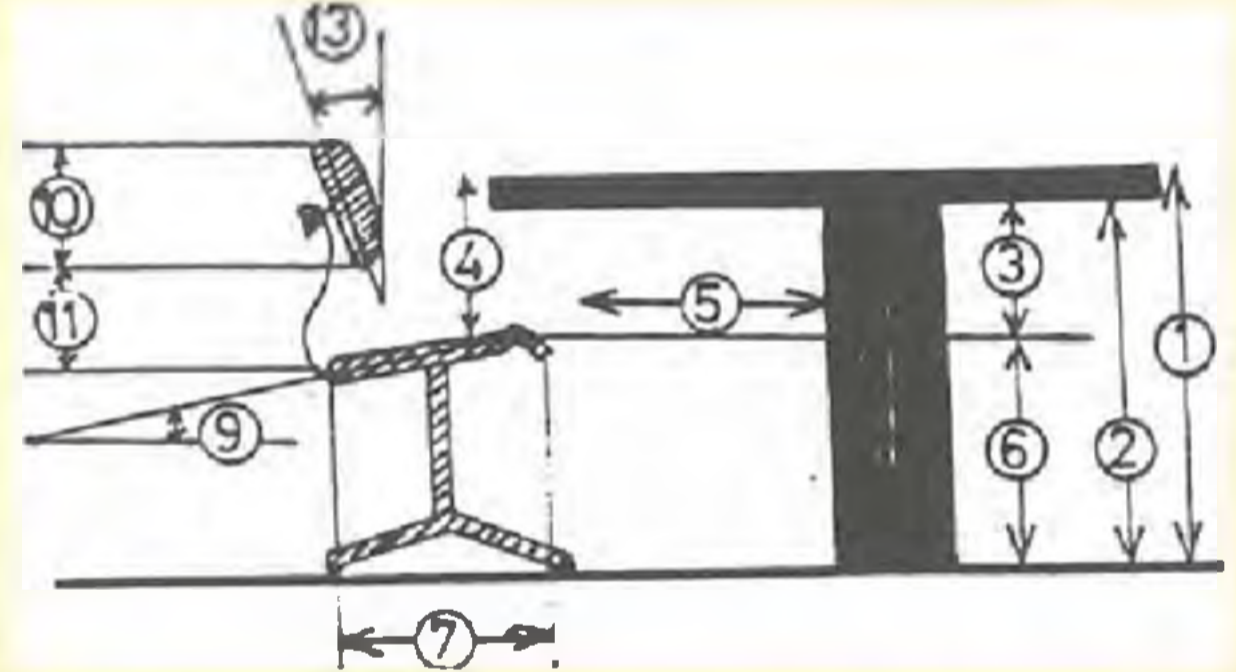
İNCİR, G., Ergonomi, MPM Yayınları, Ankara, 1980.

MPM - REFA, İş Etüdü Yöntem Bilgisi, MPM Yayınları, Ankara, 1988.

Rahat Bir Çalışma Masasının Ve Sandalyesinin Boyutları:

- (1) Masanın yerden yüksekliği En uygun erkek 70 cm kadın 67 cm
- (2) Masa ve yer arasındaki serbest açıklık En az Erkek 66 cm, Kadın 62 cm
- (3) Masa ve sandalye arasındaki serbest açıklık En az erkek 17, kadın 17 cm
- (4) Masanın üstünden sandalyeye olan uzaklık En uygun erkek 26 cm, kadın 26 cm.
- (5) Diz ve masa arasındaki serbest açıklık En az erkek 46 cm, kadın 43 cm.
- (6) Sandalyenin ayak yüksekliği erkek 39-48 cm, kadın 36-46 cm
- (7) Sandalyenin oturulan yerin derinliği En uygun erkek 42 cm, kadın 41 cm.
- (8) Sandalyenin oturulan yerin genişliği En az erkek 39 cm, kadın 41 cm.
- (9) Sandalyenin oturulan yerin eğimi En uygun erkek 6° - 7°
- (10) Sandalyenin arkalığının yüksekliği En uygun 12. 5-17
- (11) Sandalyenin oturulan yeri ile sandalye arkalığı arasındaki açıklık 17. 5-20
- (12) Sandalye arkalığı genişliği En uygun 30-30.5
- (13) Sandalye arkalığının eğimi 13° - 52°

(Maire, 1965.)

VIII. Ulusal Psikoloji Kongresinin Ardından

*Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü
ile Türk Psikologlar Derneği tarafından düzenlenen
VIII. Ulusal Psikoloji Kongresi
21-23 Eylül 1994 tarihleri arasında
İzmir'de gerçekleştirildi.*

Psikoloji biliminin günümüzdeki yeri ve öneminin, alanda karşılaşılan problemlerin ve gerçekleştirilmesi düşünülen projelerin uygulamalara ışık tutacak yeni araştırmalarla beraber tartışılması amacıyla düzenlenen bu kongrede, 5 ayrı salonda birbirine paralel seanslar halinde, poster bildirilerle beraber yaklaşık 122 bildiri sunuldu. Üç gün süren kongre boyunca ayrıca 4 panel ve 3 çalışma grubu oluşturuldu. Kongrede sunulan bildiriler konu açısından son derece geniş bir yelpazeyi kapsamaktaydı. Psikolojinin tüm alt dallarını kapsayan bildirileri 500'e yakın psikolog, eğitimci, akademisyen izledi. Kongre Düzenleme Kurulu Başkanı **Prof. Dr. Yurdal Topsever** bu kongreyi, *katılımın en yüksek olduğu psikoloji kongresi* olarak tanımladı.

Ege Üniversitesi Rektörü **Prof. Dr.**

Refet Saygılı kongrenin açılış konuşmasında, ilgilendiği sorunların insanlık tarihi kadar eski olan psikoloji biliminin önemini ve psikologlara duyulan ihtiyacın gün geçtikçe arttığını vurguladı ve Ulusal Psikoloji Kongresi'ne üçüncü kez ev sahipliği yapmaktan duyduğu memnuniyeti dile getirdi.

Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dekanı **Prof. Dr. Nuri Bilgin** yaptığı konuşmada psikoloji biliminin ülkemizde önemli aşamalar kaydettiğini ve günümüzde psikologların büyük bir sorumluluk taşıdığını söyledi: "... Ülkemizde son yıllarda politika oldukça büyük bir önem kazanmıştır. Ekonomik kalkınma, modernleşme çabaları beraberinde köklü sosyo-kültürel sorunları getirmiştir. Bu sorunlar insanların inanç ve değer sistemlerinde parçalanmalar yaratmakta, kısacası ülkemiz

zorlu bir döneme girmiş bulunmaktadır. Ülke sorunlarının çözümünde psikologlara büyük görevler düşmektedir. Olaylar insanlarla gelişir. Konusu insan olan psikolojinin olaylara kayıtsız kalması düşünülemez..."

Türk Psikologları Derneği Başkanı **Nihal Sezgin** de psikoloji mesleğinin yasal statüleri ve görev tanımları ile ilgili sorunlar yaşandığını ve bu sorunların en kısa sürede çözümlenmesi için çalışmaların sürdüğünü belirtti. Derneğin ileriye dönük projelerinden de sözeden Sezgin, yurtdışındaki üniversitelerle işbirliği halinde olunması gerektiğini ve lisansüstü programların yaygınlaştırılması için çalışılacağını kaydetti.

VIII. Ulusal Psikoloji Kongresi'nde üç ayrı gün düzenlenen çalışma gruplarının ve panellerin katılımcı sayısı açısından oldukça büyük ilgi gördüğü gözlemlendi. Bildirilerin konuları klinik psikolojiden endüstri psikolojisine, Eğitim psikolojisinden gelişim psikolojisine dek geniş bir alanı kapsamaktaydı. Kongre boyunca sunulan bilimsel araştırma ve incelemeler kadar "sosyal faaliyetler"de büyük ilgi gördü. Organizasyonu başarı ile gerçekleştirilen kongrenin açılış kokteyli ve son gece düzenlenen kapanış yemeğinde ve ayrıca Efes ve Şirince gezilerinde katılım-

cılar güzel bir atmosferde bilgi alışverişinde bulundular.

Kongrenin son günü katılımcılar, iki yıl sonra IX. Ulusal Psikoloji Kongresi'nde tekrar görüşmek dileğiyle ayrıldılar.*

**Kongrenin
Değerlendirilmesi
Doç.Dr. Şeyda
Kozcu**

Kongre Düzenleme
Kurulu Basın sözcüsü

"VIII. Ulusal Psikoloji Kongresini hazırlarken ekonomik olarak çok zorlandık. Fakat katılım, özellikle ilk günkü katılım belediğimiz çok üstünde oldu. Hazırladığımız dosyalar, kitapçıklar yetmedi. Sanırım ilk açılış gününde 700 kişiye yakın izleyici vardı. Biz maksimum 350-400 kişi bekliyorduk. 1980'lerden beri baktığımızda gerek bildiri sayısı ve bildiri kalitesi olarak gerekse katılımcı sayısı olarak çok güzel ve olumlu bir gelişme. Bunda herhalde yüksek lisans programlarının yaygınlaşması, çoğalması gençlerin daha çok bildiri sunmaları önemli bir etken. Sanıyorum sosyal açıdan da katılımcılar arasında güzel bir kaynaşma oldu. Kong-

re düzenleme kurulunda olduğum için yanlı anlatıyor olabilirim, ama genelde diğer psikoloji kongreleriyle karşılaştırıldığında iptal edilen bildiri sayısının çok daha az olduğunu görüyorum. Kısacası daha önce ismini ve bildirisini kayıt ettirenlerin çoğu geldi. Bildirilerin kitapçık olarak basılması da bildiri sahipleri için bir motivasyon kaynağı oldu. Gönüllü öğrencilerimiz kongrenin ön hazırlığının düzenlenmesinde ve üç gün boyunca süren tüm etkinliklerde organizasyona çok yardımcı oldular. Onlara Kongre Düzenleme Kurulu adına teşekkür ediyorum.

Açılış konuşmasında da vurgulandığı gibi programı yaparken zorlandık. Her ana bilim dalı için eşit ağırlıklı oturum koyalım ve böylece tüm katılımcılara hitap edelim istedik. Belki bundan sonraki kongrelerde mesela kongrenin bir gününü yalnız klinik psikoloji alanına ayırmak, bir gününü sosyal psikoloji alanına ayırmak gibi daha uzmanlaşmaya gitmek hem katılımcılar hem de düzenleyiciler açısından daha kolay ve verimli olacak.

Teşekkür Ediyorum.

Hazırlayan:

Nuran Pullukçu Çetinoğlu

Özel Kültür Okulları Eğitim-

Araştırma Geliştirme Merkezi

Kongre kapanış oturumunda yapılan oylamada IX. Ulusal Psikoloji kongresinin 1996 yılında İstanbul'da Boğaziçi Üniversitesi Psikoloji Bölümü tarafından düzenlenmesine ilişkin tavsiye kararı alındı. İlgilenenler için Türk Psikoloji Derneği ve Türk Psikologlar Derneğinin adres ve telefon numaralarını yayınlıyoruz:

TÜRK PSIKOLOGLAR DERNEĞİ

Yazışma Adresi:

Tomurcuk Sk. No: 13/9

06540 Y.Ayrancı/ANKARA

TEL: 467 82 12

TÜRK PSIKOLOJİ DERNEĞİ

Yazışma Adresi:

İnönü Cad. No:48/1

80090 Gümüşsuyu/İSTANBUL

TEL: 254 65 65

**DERGİMİZDE OCAK 1994/ARALIK 1994 ARASI YER ALMIŞ OLAN
YAZARLAR VE YAZILAR DİZİNİ** (Soyadı sırasına göre alfabetik dizilmiştir)

YAZAR/KONU	SAYI/SAYFA	YAZAR/KONU	SAYI/SAYFA
Cumhurbaşkanı Sayın SÜLEYMAN DEMİREL'in Dergimize Mesajları	33/2	Metin GÜRSAN-Aysun GÜRSAN-Psk.Lale GÜRSAN	34/30
Araş.Gör. Yaşare AKTAŞ	36/7	Eğitimde Ağız ve Diş Sağlığının Yeri	34/30
Çalışan Anne ve Çocuğu	36/7	Kudret GÜVENÇ	35/27
Celil ALTIN	35/28	İlkokullarda "Çevre-Sağlık-Trafik-Okuma" Derstlerinin İşlenmesinde Gazetelerden Kolaylıkla Yararlanılabilir.	35/27
Kırk Yılın İçinden Eğitim Kesitleri	35/28	Dr. Ayşe Çakır İLHAN	36/27
Miryam ANJEL	34/18	Çocuk Kitaplarındaki Resimlerin Çocuğun Yaratıcılığına Etkisi	36/27
Ana-Baba-Çocuk Arasındaki Çatışmalar ve Çözüm Önerileri	34/18	Şella Yahya İLKBAHAR	32/23
Dr. Ayşen BAKIOĞLU	32/25	● Çocuklarda Öfkenin Sağlıklı İfadesi	32/23
● Değişim ve Yenilikte Okul Yöneticisinin Rolü: İngiltere ve Amerika'daki Uygulamalar	32/25	● Okul Fobisi	37/4
● Üniversitelerde Öğrenci Sayısının Artırılmasının Yol Açaacağı Sorunlar; İngiltere Örneği	33/28	Alisan JAMES	35/14
● ISATT Nedir?	35/30	Kız Çocuklar ve Erkek Çocuklar Oyun Oynuyorlar (Çeviri: Aytın ÇEVİK)	35/14
Uzm. Araş.Gör. Figen BAŞAR	34/15	Yrd. Doç.Dr. Nesrin KALE	34/9
Anneçliğim Neden Beni Dövüyorsun?	34/15	Çağımızda Şiddet	34/9
Doç.Dr. Savaş BÜYÜKKARAGÖZ	36/2	Eğitim ve Yaratıcılık	37/4
Eğitim Hizmetinde Kalite Sorunu	36/2	Prof.Dr. Süleyman Çetin ÖZOĞLU	36/18
Ar. Gör. Sibel CENGİZHAN	37/25	Eğitimde Psikolojik Hizmetler ve Ortaöğretimde Ders Geçme ve Kredi Uygulamaları	36/18
Oturduğunuz Sandalye Size Uygun mu?	37/25	Ümit ŞAHBAZ	37/22
Doğan CÜCELOĞLU	32/4	Boşanmanın Çocuklar Üzerine Olumsuz Etkileri	37/22
Ana Babalara Şöyleşler "Çocuğu Terketme"	32/4	Araş.Gör. Semal TUZCUOĞLU	36/14
Nuran PULLUKÇU ÇETİNOĞLU	32/14	● ★kullarda Rehberliği Gerekli Kılan Nedenler	36/14
● Çocunuzu Tanıyor musunuz? Adım Adım Çocuk Gelişimi (Çeviri ve derleme)	32/14	Ar. Gör. Necla TUZCUOĞLU	33/25
● Televizyonun Hayatımızdaki Yeri (Çeviri)	32/21	Çocukta Yaratıcılık	33/25
● "Türkiye'de Okul Öncesi Eğitimi" Konulu Bir Panel Yapıldı.	34/7	Prof.Dr. Adil TÜRKÖĞLU	33/16
● Yaz Tatili ve Çocuğunuz	34/20	● Niçin Ödevler Önemlidir?	33/16
● VIII. Ulusal Psikoloji Kongresinin Ardından	37/28	● Üretimde ve Tüketimde İnsan Faktörünün Önemi	34/23
Hasan DİNÇ	37/2	Tülay ÜSTÜNDAĞ	37/7
Talim ve Terbiye Kurulunun (TTK) Yapısı ve Çalışma Esasları Hakkında Bazı Düşünceler	37/2	Günümüz Eğitiminde Dramanın Yeri	37/7
Yrd. Doç. Dr. Hüseyin KIRAN/Yrd. Doç. Dr. Hasan ERÇELEBİ	37/16	Prof.Dr. Ümid Meriç YAZAN	35/2
Nitelikli Sınıf Öğretmeni Yetiştirmede Burs Uygulaması	37/16	Bir Vellinin Okul Öncesi Eğitimden Beklentileri	35/2
Doç. Dr. Münire ERDEN	33/4	Ar.Gör. Bülent YILMAZ	32/9
Bilgisayar Destekli Öğretimde Öğretmenin Rolü	33/4	Çocuklara Okuma Alışkanlığı Kazandırmada Ebeveynlerin Rolü	32/9
Yrd. Doç.Dr. İrfan ERDOĞAN	35/18	Dr. Hasan YILMAZ	33/19
Gazetenin Eğitim ve Öğretimde Kullanılması (Derleme)	35/18	● Cinsel Eğitimde Gençlerin Beklentileri ile Aynı Konuda Anne-Baba ve Öğretmen Tutumları	33/19
Leyla FATHİ	32/6	● Ana-Babaların Okul ve Öğretmenlere Bakışı	35/7
Övgü mü Teşvik mi?	32/6	Orkide BAKALIM-Doç.Dr. Mustafa YILMAN	33/10
İlhami FINDIKÇI	34/4	Yeni Doğan Bebekler Ne Biliyorlar? (Derleme)	33/10
● Prof.Dr. Bozkurt GÜVENÇ ile söyleşi: "Türk Kültürü ve Eğitim"	34/4	Prof.Dr. Atalay YÖRÜKOĞLU	33/8
● 1. Eğitim Bilimleri Kongresinin Ardından	34/25	Ruh Sağlığı ve Eğitim "Eğitimde Başarı"	33/8
● Gazete Yöneticileri ile Söyleşi "Ülemizde Gazetelerin Eğitim-Öğretime Katkıları"	35/18	Dr. Caner ZANBAK	34/2
● 41. ICET Dünya Öğretmen Eğitimi Kongresi Başarı ile Gerçekleştirildi.	36/30	● Çevre ve Eğitim"	34/2
● Öğrenme Alışkanlığı	37/14	● Çevre Bilinci ve Getirdikleri	35/12
		● Çevre Bilinci-Eğitim/İletişim İlişkileri	36/12
		● Çevre Bilinci-Devlet/Sanayi İlişkisi	36/20
		● Global Pazarlamacılık- Çevre Koruma İlişkileri	36/20

YAYINLAR

ETKİLİ ÖĞRETMENLİK EĞİTİMİ

Dr. Thomas GORDON

Çeviri: Emel AKSAY - Birsen ÖZKAN

“Öğretmen-öğrenci ilişkisinde önemli olan nedir? Öğretmenler öğrencilerin sorunları olduğunda ne yapabilirler? Öğretmenler, öğrencilerdeki en iyi özellikleri nasıl ortaya çıkarabilirler? İletişim nedir? İletişimi engelleyen unsurlar nelerdir? Sorunları önlemek için sınıf ortamı nasıl değiştirilir? Zaman, sınıfta en verimli şekilde nasıl kullanılır? Etkili bir danışman nasıl olunur? Anne ve babalar çocukların öğrenme sorunlarıyla nasıl baş edebilirler?” Bu ve benzeri sorularınızın yanıtlarını bu kitapta bulabilirsiniz.

Klinik Psikolog Dr. Thomas Gordon bu kitabıyla "Etkili Öğretmenlik Eğitimi" metodunu tanıtmakta, hem okul ortamında çalışan öğretmen, danışman ve yöneticilere, hem de anne-babalara okulda, evde ve iş hayatında daha etkili davranmanın yollarını göstermektedir.

YA-PA YAYINLARI/İstanbul, 1993.

SAĞLIKLI İNSAN İLİŞKİLERİ

Prof. Dr. Mürüvvet BİLEN

“Çağdaş toplumda, her yeni gün, bir öncekinin tekrarı değildir. Her yeni gün, yeni bir sorun getirmektedir. Bu itibarla, yaşamını böylesi bir toplumda sürdüreceği bireyler, eğer mutlu olmak istiyorlarsa, çevrelerine edilecek biçimde uyuma alışkanlığı ve benzeri özelliklerden çok, çevre ile dengeli yaşayabilme ve problem çözme gücü gibi özelliklere sahip olmak zorundadırlar.”

Prof. Dr. Mürüvvet Bilen, sosyal çemberimizi oluşturan eşimiz, büyüklerimiz, amir ve memurlarımız, çocuklarımız hatta hiç tanımadığımız insanlara ne ölçüde doğru davrandığımızı sorguluyor bu kitabında. Bunun yanı sıra sağlıklı insan ilişkileri iyi bir eş seçimine, olgun bir kişiliğe sahip olmamıza ve sorun haline gelen ilişkilerimizin çözümüne rehberlik etmektedir.

Sistem Ofset / Ankara

DUYGUSAL GERİLİMLE BAŞEDEBİLME

'BEN' değeri tiryakiliği

Dr. A. Kadir ÖZER

“Değişmek, uğraşı gerektirir. Yalnızca anlamak veya içgörü geliştirmek değişim sağlamaz.” diyor yazar kitabın önsözünde.

Klinik psikolog Dr. A. Kadir Özer bu kitabında, duygularınıza ve yaşamınıza daha çok sahip çıkabilmenize yardımcı olmayı amaçlıyor. Değişik davranabilmek ve yaşayabilmek için mücadele cesaretini nasıl edinebileceğinizi anlatıyor. İnsanlararası farklılıkları hazmetme, çevre için değil, ona rağmen ve onunla birlikte yaşayabilme vb. konularda **değişim** sağlayabilmek için bu kitabı okuyarak ve uygulayarak yaşamınıza farklı bir pencere açabilirsiniz.

Varlık Yayınları/1990

ÜLKER

Her çeşidinde ayrı bir lezzet

ÜLKER ÇİKOLATA'ları ve tüm BİSKÜVİ çeşitleri belgelidir

Davutpaşa Cad. No: 20 TOPKAPI İSTANBUL Tel: (1) 567 68 00 (20 Hat) Telex: 22985 ugst tr. Fax: (1) 577

YAŞADIKÇA EĞİTİM,
Ana-babalar, eğitimciler,
gençler ve akademisyenler
için alanında tek olan
DERGİ...

- ✓ *Ana-baba olarak çocuğunuzun gelişimine yeterince katkıda bulunuyor musunuz?*
- ✓ *Ana-babalar, öğretmenler ve gençler; kendinize ve topluma daha iyi uyum sağlayabilirsiniz.*
- ✓ *Bir çok toplumsal sorunun temelinde bulunan sağlıklı aile içi iletişimi, daha iyi gözlemleyebilirsiniz...*
- ✓ *Çocuğunuzu daha iyi tanıyabilirsiniz...*

sizin derginiz...
abone olunuz... abone bulunuz...

1995 abonelik koşulları

Kapak fiyatı: 50 000 TL. (KDV dahil) **Bir yıllık (6 sayı) fiyatı:** 230 000 TL.
Abone ücretini Yapı Kredi Bankası Bakırköy Şubesi 2888-6 nolu hesaba yatırarak
dekontunun kopyasını bize göndermeniz yeterlidir.

Adres: Kültür Hizmetleri A.Ş.
9.-10. Kısım 34 750 ATAÖY/İSTANBUL